

GÖTEBORGS UNIVERSITET

”En skola för alla”

- Pedagogers upplevelse av begreppet och om
möjlighet till att bedriva ”en skola för alla”

Malin Gustavsson och Åsa Molin

Inriktning: LAU390

Handledare: Malin Eliasson

Examinator: Mikael Nilsson

Rapportnummer: VT12-2910-110

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom Lärarprogrammet LP01

Titel: "En skola för alla" – Pedagogernas upplevelse av begreppet och om möjlighet att bedriva "en skola för alla"

Författare: Malin Gustavsson och Åsa Molin

Termin och år: Vårterminen 2012

Kursansvarig institution: Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap

Handledare: Malin Eliasson

Examinator: Mikael Nilsson

Rapportnummer: VT12-2910-110

Nyckelord: "en skola för alla", individperspektiv, anpassad undervisning, inkludering, integrering, likvärdig utbildning, elevers olikheter, livslångt lärande, förutsättningar och behov.

Sammanfattning

Syfte

Vårt syfte med denna studie är att se hur verksamma pedagoger upplever begreppet "en skola för alla" och om de upplever sig ha stöd, resurser och möjligheter att undervisa i enlighet med begreppet. Anser pedagogerna att verksamheten möjliggör för "en skola för alla".

Metod

Vi har valt att genomföra en enkätundersökning som är en kvantitativstudie bland verksamma pedagoger i årskurserna f-6 på slumpvis utvalda skolor i en stad i västra Sverige.

Resultat

I vår studie har det i resultatet framkommit att pedagogerna anser att begreppet "en skola för alla" är positivt men svårdefinierat, flera av de svarande pedagogerna anser att det finns möjligheter att bedriva "en skola för alla" men att det behövs mer resurser. Pedagogerna anser sig behöva stöd av skolläda, kollegor och tillgång till specialpedagog samt resurser i form av mindre elevgrupper, mer tid till diskussion och planering inom arbetslagen och tillgång till mer varierat läromedel.

Betydelse för läraryrket

Det är viktigt att kunna se eleven ur ett individperspektiv, där varje enskild elevs förutsättningar är utgångspunkten i planeringen av undervisningen. Att kunna ta tillvara på alla elevers olikheter och erfarenheter och se det som en tillgång i klassrummet.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Syfte och problemformuleringar	6
1.2 Uppsatsens disposition	6
2. Historisk tillbakablick	7
3. Teoretisk anknytning.....	9
3.1 Ett sociokulturellt perspektiv	9
3.2 Specialpedagogik	10
3.3 Definition av begreppen	11
3.3.1 ”En skola för alla”	11
3.3.2 Inkludering.....	11
3.3.3 Integrering/integration	12
3.4 Syntes	12
4. Metod	14
4.1 Enkät.....	14
4.1.1 Genomförandet.....	14
4.1.2 Urval.....	15
4.1.3 Studiens tillförlitlighet	16
4.1.4 Etiska ställningstaganden.....	16
4.1.5 Bearbetning	18
5. Resultatredovisning av enkätstudie.....	19
5.1 Bakgrundsfrågor.....	19
5.2 Fokus på respondenter	20
5.3 Sammanfattning av resultatredovisningen	26
6. Diskussion	27
6.1 Metoddiskussion	27
6.2 Litteratur- och resultatdiskussion	28
6.2.1 Vilken är pedagogernas tolkning, upplevelse och synsätt på begreppet ”en skola för alla”.	28

6.2.2 Får du som pedagog det stöd du behöver för att bedriva "en skola för alla"?	30
6.2.3 Anser pedagogerna att verksamheten möjliggör för "en skola för alla"?	31
6.2.4 Får du som pedagog tillräckligt med resurser för att undervisa i enlighet med " en skola för alla"? Vilka resurser anser du som pedagog att det behövs i "en skola för alla"?	32
6.3 Fortsatt forskning	34
7. Referenser	35
8. Bilaga	37

1. Inledning

Vår kommande uppgift som blivande pedagoger är att kunna ge alla elever en likvärdig utbildning trots olikheter och eventuella svårigheter. Det är skolans uppgift att inkludera alla elever samt att anpassa undervisningen efter varje elevs enskilda behov. I Salamancadeklarationen står det om [...]*Jvarje enskild människas rätt till undervisningen[...]*oberoende av individuella olikheter (Salamancadeklarationen och Salamanca +10, 2006:10). I FN:s konvention om barns rättigheter står det att alla barn ska ha rätt till utbildning oavsett förmågor och förutsättningar (Läraryrket, 2011: 308), vilket även står att läsa i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lgr 11 där det är skolans uppgift att lyfta fram elevens unika egenart (Skolverket, 2010:8). Skolan ska förbereda eleven till att kunna delta i samhället genom att utvecklas efter sina egna förutsättningar och unika individ. Uppsatsens utgångspunkt tar avstamp i specialpedagogisk forskning med olika svårdefinierade begrepp som pedagoger påträffar dagligen i styrdokument, skoldebatt, deklARATIONER- och konventioner samt forskning. I enlighet med skollagen SFS 2010:800 ska undervisningen bedrivas på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (Läraryrket, 2011:85). Det finns en otydlighet med begreppet "en skola för alla" då det inte finns någon egentlig klar definition av begreppet, det innebär att begreppet kan tolkas och ha olika betydelser för olika individer och i olika beslutsprocesser (Matson, 2007:2). I läroplanen 2011 står det att det är skolans uppgift att ge varje elev möjlighet att utveckla sin egen förmåga och tilltro till sitt eget lärande (Skolverket, 2010:15).

En likvärdig skola blir i forskningen föremål för många olika infallsvinklar och fokuserar allt från likhet i verksamheten och krav till lika möjligheter för alla elever (Assarsson, 2007:32). I den föreliggande studien vill vi undersöka pedagogernas upplevelse av begreppet "en skola för alla". Genom att genomföra en enkätundersökning av verksamma pedagogers syn och tolkning av begreppet vill vi se om pedagogerna upplever sig ha stöd, resurser och möjlighet att undervisa i enlighet med begreppet "en skola för alla". Vår erfarenhet är att begreppet "en skola för alla" används i olika sammanhang och används som ett samlingsbegrepp tillsammans med andra begrepp som t ex inkludering och integrering. Detta styrker även Nilholm, när han beskriver att inkluderingsbegreppet ofta förknippas med begreppen "en skola för alla", normalisering och integrering (2006:13). Vi upplever även att begreppet är svårtolkat och med vår undersökning vill vi se om begreppet går hand i hand med verkligheten. Anser pedagogerna att skolan arbetar och möjliggör för "en skola för alla"? Våra tidigare erfarenheter ifrån den verksamhetsförlagda utbildningen (vfu) vi haft under utbildningen möter vi, ambitiösa och engagerade pedagoger som vill individanpassa sin undervisning för att kunna möta alla elevers behov men där de inte lyckats helt. Det är vår uppfattning att det beror på tidsbrist ur flera aspekter, där stora elevgrupper är en och dåligt med tid till planering en annan av flera ej nämnda här. Vår definition av begreppet "en skola för alla" innefattar att undervisningen anpassas utifrån ett individperspektiv, där man tar sin utgångspunkt i elevens tidigare erfarenheter och utifrån de förkunskaper som eleven redan har för att kunna skapa en anpassad undervisning utifrån varje enskild elevs behov. I enlighet med Salamancadeklarationen anser vi det viktigt med en inkluderande skola där alla enskilda elever med all dess olikhet ska få samma möjlighet till likvärdig utbildning (2/2006:18). Vidare kan vi styrka vår definition med Lgr 11 där vi kan läsa att undervisningen ska bedrivas och planeras ur ett individperspektiv och den ska utgå ifrån varje elevs tidigare erfarenhet och förförståelse (Skolverket, 2010:9).

Vi är medvetna om att begreppet ”en skola för alla” kan tolkas och uppfattas på många olika sätt och har olika betydelser för människor. Skollagens tredje kapitel paragraf 3 skriver att;

Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål (Skollagen, 2010:800) refererat ur Lärarförbundet, 2011:99).

Vi upplever när vi har varit ute i den verksamhetsförlagda utbildningen att undervisningen i den pedagogiska verksamheten planeras utifrån ett kollektiv där elevernas kunskapsnivåer generaliseras och inte ur ett individperspektiv.

1.1 Syfte och problemformuleringar

Vårt syfte med denna studie är att se hur verksamma pedagoger upplever begreppet ”en skola för alla” och vad de har för synsätt och egen tolkning av begreppet.

Vidare vill vi undersöka om de upplever sig ha stöd, resurser och möjligheter att undervisa i enlighet med begreppet, anser pedagogerna att verksamheten möjliggör för ”en skola för alla”? Tycker pedagogerna att de har tillräckligt med resurser för att undervisa i enlighet med begreppet ”en skola för alla” och om inte, vilka resurser saknas?

1.2 Uppsatsens disposition

I inledningen påvisas det föreliggande intresset för vad som ska undersökas och där presenteras syfte och problemformuleringar. Vidare görs en historisk tillbakablick, med hjälp av den vill vi ge en syn på samhällsförändringen i och runt skolan från folkskolestadgan 1842 till dagens datum. För att i det tredje kapitlet koppla studien till forskning och teori. Därefter redogörs för vilken metod som använts för att undersöka pedagogernas upplevelse och synsätt av begreppet ”en skola för alla”. I femte kapitlet redovisas resultatet som vi har fått fram i vår undersökning, för att sedan avsluta med att analysera och diskutera resultaten kopplat till den teoretiska anknytningen.

2. Historisk tillbakablick

Skolans historia är mycket mer än endast - skolans verklighet, skolans historia är samhällets historia. (Richardson, 1988:157). År 1842 fick Sverige lagstadgad folkskola som enligt Persson från början var tänkt som en folkskola för alla. Samhället på den tiden var dock segregerat i och med hög befolkningstillväxt och industrialiseringen och med den synen på klassamhället och dess samhällsmedborgare (Egelund, N. Haug, P & Persson, B, 2006:10). Industrialiseringen bidrar till att ståndsamhället byts ut emot ett klassamhälle där de rika nu består av fabriksägare, överklassen och i viss mån medelklass i stället för präster, borgare och adeln. I de högre klasserna fanns redan ett fungerande skolsystem och det var svårt att få igång folkskolan främst i bondesamhället där familjerna inte ville släppa ifrån sig gårdens arbetskraft, barnen. Differentieringen i folkskolan har främst bedrivits på den organisatoriska nivån och den har, genom utsedda skolinspektörer, delat in eleverna i olika problemgrupper som de med "låg fattningsgåva", de fysiskt funktionshindrade och de "vanartiga och försummade barnen" (Egelund m. fl, 2006:11) samt genom begåvnings- och intelligenstester (Emanuelsson, 2003:265). Det här var ett sätt att göra skolan attraktivare för att rekrytera elever från de högre klasserna i samhället och med det höja folkskolans status. Vilket innebar att många, av den tänkta folkskolans elever behövde platser på andra institutioner, i hjälpklasser eller så kallade minimikurser, där kraven inte var lika höga som i den reguljära skolan. Denna utveckling av folkskolan var inte den tänkta, där man som förälder valde skola utefter vilka elever som tilläts gå på skolan varpå man valde skola efter rätt "sorts" elever på "rätt" skola (Ljunghill, 1995:11). Visionen med folkskolestadgan var att ge alla barn, oavsett i vilken samhällsklass det föddes i, möjlighet till utbildning då samhällsutvecklingens framfart, genom industrialiseringen, ställde krav på en mer utbildad och kompetentare befolkning men också för att man från ett politiskt håll tog ställning för att skola och utbildning var för alla och inte bara för den enskilt välbärgade individen (Ljunghill, 1995:20).

Genom att bekräfta varje enskild människas rätt till undervisning, så som den stadsfästes i 1948 års allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna och att förnya världssamfundets utfästelse vid 1990 års världskonferens om undervisning för alla, oberoende av individuella olikheter, (Salamancadeklarationen, 2/2006:10)

År 1962 kom den första läroplanen och samma år beslutades det i regeringen om en nioårig grundskola. När den nya läroplansreformen tog form i enhetskolan, upphörde folkskolan och realskolan vilket innebar att alla elever skulle undervisas tillsammans i klasserna. Detta bidrog till att man ville skapa en skola där elevens behov stod i centrum och det var lärarens uppgift att anpassa undervisningen (Egelund m. fl, 2006:59). Det var flera lärare som motsatte sig den nya undervisningsformen, särskilt de lärare som tidigare hade arbetat på realskola. Detta till följd av att yrkesstatusen befarades ses som lägre när nya reformen tog form för en ny sammanhållen skola (Egelund m. fl, 2006:57). År 1968 beslutades om skolplikt för alla barn, det innebar att alla barn skulle ha samma rätt att gå i en gemensam skola där deras utbildning skulle vara anpassad efter deras förutsättningar (Egelund m. fl, 2006:63). I följande läroplan Lgr 69, lades det fokus på att skapa en demokratisk skola. I den demokratiska skolan skulle alla elever ha rätt till att vara delaktiga, trots olikheter. Det uppstod flera olika problem i början av grundskolans start, när skolan förändrades från att vara differentierad till att nu bli en integrerad skola. Detta medverkade till att olika individer med olika förutsättningar placerades i samma klasser vilket gjorde det svårt att motivera lärarna till att anpassa sin undervisning efter varje elevs behov och förutsättningar. I och med införandet av den första läroplanen Lgr 62 och avvecklandet av folk- och realskola under 60- och 70-talet satsades det mycket på skolan (Ljunghill, 1995:79).

I början av 1980-talet fick Sverige en ny läroplan för det obligatoriska skolväsendet Lgr 80. Utmärkande för Lgr 80 var "en skola för alla" där Lgr 80 grundades på att skolan skulle vara en plats där alla elever oavsett olikheter var välkomna. Utbildningen ska anpassas efter varje enskild elevs förutsättningar och bidra till att eleven får den utbildning som den har rätt till. Tanken med läroplanen var att pedagogerna skulle arbeta förebyggande så att upprättandet av åtgärdsprogram kunde reduceras (Egelund m. fl, 2006:63). I början av 1990-talet startade regeringen en kommitté där man ville ta fram förslag på nya läroplaner och där vikten lades på nyckelordet likvärdighet (Egelund m. fl, 2006:121). Den nya läroplanen för det obligatoriska skolväsendet verkställdes 1994, kallad Lpo 94. Tonvikten i Lpo 94 är att man vill ge alla elever samma möjlighet till en likvärdig utbildning trots individuella olikheter. Gemensamt för 80- och 90-talens skola är, till följd av nedskärningar, större elevgrupper (Ljunghill, 1995:83).

2000- talets skola ska innefatta alla elevers rätt till en likvärdig utbildning, oavsett elevens förutsättningar och behov. Likvärdig utbildning ska ges efter elevens förutsättningar och kan utformas på olika sätt med en olik fördelning av resurser (Läraryrket, 2011:42). Assarson menar att solidaritet och rättvisa möjliggör för en likvärdig utbildning (2007:26). Resurserna ska fördelas olika mellan eleverna beroende av vilket stöd eleverna är i behov av. I dagens skola och med den nya läroplanen Lgr 11 i kapitlet Övergripande mål och riktlinjer under punkt 2.2 Kunskaper kan vi läsa följande citat;

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. (Läraryrket, 2011:47).

Detta står i läroplanen men enligt Gadler, som menar, att det beror på olika människosyner och vad kommunen har för kunskapssyn samt hur de ställer sig till begreppet "en skola för alla" och vilka elever som innefattas i det (2011). Brodin och Lindstrand ger Gadler medhåll där de kommer till en liknande slutsats i att hindren för att kunna förverkliga "en skola för alla" har med samhällsförändringar att göra genom olika politiska beslut som i sin tur fördelar resurserna och som påverkar miljön runt eleverna och att det bottnar i den värdegrund som samhället vilar på (2007:3). Vilket även Emanuelsson menar, när han säger att det är den som bestämmer som avgör vad som ses som avvikande. *Det ställs till exempel villkor på den som vill delta i en aktivitet och därför är det viktigt att veta vem det är som ställer villkoren* (Ref. Brodin & Lindstrand, 2007:7). I DN skrivs det en debattartikel om likvärdigheten i dagens skola där Kornhall, menar att skolan idag är på väg bort från visionen om "en skola för alla" och tillbaka till en alltmer segregerad skola där det handlar om resursfördelning och som skolan såg ut innan folkskolestadgan år 1842 (2012). Kornhall får medhåll av Eklöf, där han undrar - *Vad blev det av den stolta ambitionen om en skola för alla? Går vi mot en skola, där segregera(n)de verksamheter - friskolor, etc - blir lösningen och där resursstarka elever och familjer blir de som går vinnande ur den dragkampen om resurserna?* (2011).

3. Teoretisk anknytning

I det här kapitlet kommer vi ta upp den litteratur och de pedagogiska teorier som vi har använt oss av i vår forskning. För att kunna knyta studien till litteraturen och begreppen i specialpedagogisk forskning har vi utgått från Salamancadeklarationen, FN-konventionen om barns rättigheter tillsammans med Carlbeckkommitté samt aktuella artiklar och debatter. Med den historiska tillbakablicken vill vi påvisa en förändrad samhällssyn i och runt skolan samt de då gällande styrdokumentet från Lgr 62 fram till idag. Studien tar ansats i ett sociokulturellt perspektiv utifrån lärandet som en social process samt ur specialpedagogisk forskning och dess olika begrepp. För att reda ut de olika begreppen i studien görs definitioner av begreppen och den teoretiska anknytningen avslutas med syntes.

3.1 Ett sociokulturellt perspektiv

I undersökningen tas en teoretisk ansats ur ett sociokulturellt perspektiv där lärandet sker i samspel med andra och i en kontext. Den föreliggande studien om ”en skola för alla” tar delar från ett sociokulturellt perspektiv där det medvetet har uteslutit andra aspekter i teorin. Med begreppet ”en skola för alla” innebär att lärandet är något som sker i en socialprocess mellan individer, där all undervisning ska anpassas efter elevers förutsättningar och behov. Delar av det sociokulturella perspektivet och specialpedagogisk forskning utgör grundstommen i den teoretiska anknytningen i den här studien.

I ”en skola för alla” sker lärandet genom samspel mellan enskilda elever och grupper i en inkluderande och gemensam undervisningsmiljö. Fokus ska inte ligga på eleverna, utan det är sammanhanget där eleven befinner sig och vilken skolkultur som påverkar (Claesson, 2007:32). Varvid vi vill koppla begreppet ”en skola för alla” till ett sociokulturellt perspektiv där tyngdpunkten läggs vid att allt lärande sker genom samspel mellan elever och i en kontext d.v.s. i ett sammanhang med andra (Imsen, 2006:307). För att pedagogerna ska kunna arbeta för ”en skola för alla” är det viktigt att de kan se eleverna ur ett individperspektiv och anpassa sin undervisning efter alla elevers individuella behov och olikheter. I ett livslångt lärande är det viktigt att kunna se till alla individer i gruppen och ta tillvara på gruppens kunskaper och erfarenheter. *Skolmiljön är viktig, för det är där, i kommunikation med samhället och tillsammans med kamrater och lärare, som eleverna utvecklas* (Claesson, 2007:43). Vygotskij och Dewey är de personer som förknippas med ett sociokulturellt perspektiv. Enligt dem är lärande något som måste ses ur ett individperspektiv och att lärandet är en social process som sker och utvecklas i samspel med andra och i en kontext (Ref. Imsen, 2006:307). Språket och kommunikationen är de två viktigaste kognitiva redskapen för att en social aktivitet ska kunna ske (Dysthe, 2003:78). Samverkan mellan redskapen och processerna måste fungera för att individen ska ges möjlighet till att utveckla och dela med sig av sina erfarenheter i social process, som enligt Vygotskij och Dewey ligger till grunden för ett utvecklande och livslångt lärande. Vygotskij menar att en social aktivitet bygger på både kulturella och kognitiva redskap, som språk, skrivande och räkning samt de kognitiva processerna som begreppsbyggnad, perception och minne. Dessa redskap och processer är nödvändiga för att funktionen hos individen ska fungera (Dysthe, 2003:78).

3.2 Specialpedagogik

Specialpedagogik och specialpedagogisk forskning ligger till grund för vår studie, där vi vill undersöka begreppets innebörd och hur det påverkar arbetet för "en skola för alla". Specialpedagogiken är svårdefinierad och bygger på en tvärvetenskaplig teori som tillämpas genom olika teorier och kunskaper ur ett pedagogiskt, psykologiskt och sociologiskt perspektiv. Ur ett forskningsperspektiv kan specialpedagogiken ses som en pedagogik som tillämpas när den "vanliga" pedagogiken inte räcker till, där elevernas förutsättningar och behov på lika villkor inte kan tillgodogöra sig den "vanliga" undervisningen (Brodin & Lindstrand, 2010: 98, Persson, 2007:26). Persson anser att specialpedagogiken är nödvändig för att kunna möjliggöra arbetet för "en skola för alla", eftersom specialpedagogiken sätts in då bemötandet av elevernas olika förutsättningar och behov inte är tillräcklig (2007:25). Detta får Persson medhåll av i från Nilholm (Ref. Brodin & Lindstrand, 2010:97) som anser att specialpedagogiken är mer inriktat på att se eleven ur ett individperspektiv, där man utgår från den enskilda elevens behov när man tillämpar de åtgärder och det stöd som eleven är i behov av. Ur ett specialpedagogiskt perspektiv läggs fokus på att se vilka faktorer som påverkar elevens lärande, man ser omgivningen och eleven ur ett helhetsperspektiv. Detta styrker även Matson, där hon anser att för att kunna stötta den enskilda eleven i dess inläring är det viktigt att man har ett helhetsintryck, där man ser var eleven befinner sig i sin inläring och vilka faktorer som kan påverka (2007:35).

En annan aspekt som urskiljer specialpedagogiken från den "vanliga" pedagogiken är att man inom den specialpedagogiska verksamheten, arbetar med färre antal elever och ett mer varierat läromedel. Enligt Nilholm kan specialpedagogiken ses ur olika perspektiv. Ur ett kompensatoriskt, kritiskt och dilemma perspektiv (Ref. Brodin & Lindstrand, 2010:100). Specialpedagogiken kan även ses ur ett kritiskt perspektiv, då man tillämpar specialpedagogiskt stöd där man pekar ut elevens "svårighet" utan att se till vilka bakomliggande faktorer som kan påverka elevens inläring (Brodin & Lindstrand, 2010:100). Detta styrker även Matson där hon menar att det är skolan och miljön som måste anpassas, inte eleven (2007:47). Istället bör man flytta fokus från individen och se till elevens omgivning som är skolmiljön. Ur ett sociokulturellt perspektiv är miljön viktig och har stor påverkan på elevens inläring, det är i samspelet och kommunikationen som eleven utvecklas (Claesson, 2007:43). Genom att lägga fokus på elevens omgivning kan man finna andra tillvägagångssätt och metoder för att möta elevens svårigheter (Brodin & Lindstrand, 2010:99). Denna kunskap anser Haug att alla verksamma pedagoger bör ha, genom att stödja sig på den specialpedagogiska forskningen där förankringen av individualiseringen är viktig. Alla pedagoger bör ha den kunskapen för att kunna ta tillvara på elevernas variation av behov och olikheter för att uppnå en inkluderande undervisning (Ref. Brodin & Lindstrand 2010:97).

3.3 Definition av begreppen

I detta kapitel kommer vi att göra en begreppsutredning av de begrepp som är centrala i vår undersökning kopplat till litteratur och forskning.

3.3.1 "En skola för alla"

Begreppet "en skola för alla" bygger på ett livslångt lärande, det innebär ett lärande från ett litet barn till en vuxen samhällsmedborgare. Målet med "en skola för alla" är att utveckla individens färdigheter och förmågor till att förhålla sig i dagens samhälle. Detta bidrar till en kunskapsutveckling som skapar förutsättningar till att bli aktiv samhällsmedborgare (Matson, 2007:40). "En skola för alla" bygger på vår svenska skolpolitiksvision, där alla elever ska ses och bemötas på samma villkor oavsett olikheter. Matson menar att undervisningen ska anpassas efter varje enskild elevs behov och skolan ska ge eleverna möjligheten till att lyfta fram sina egna erfarenheter (2007:36). Assarsson kommer till en liknande slutsats, där hon menar att, för att kunna skapa och bedriva "en skola för alla" så bör verksamheten ses ur olika synvinklar. Där fokus läggs med stor vikt på likvärdighet och krav på att ge lika möjligheter till alla elever (2007:32). Begreppet "en skola för alla" innebär inte enbart ett fysiskt deltagande, utan möjlighet till ett aktivt deltagande utan hänsyn till elevers svårigheter och istället fokusera på att skapa en gemenskap där alla elever får delta (Brodin & Lindstrand, 2010:147). För att kunna ge eleverna de utbildningsmöjligheter som de har rätt till måste verksamheten ses utifrån de centrala begreppen demokrati, likhet, likvärdighet, möjligheter, rättvisa och värderingar (Assarsson, 2007:33). De demokratiska aspekterna från forskning av en skola, där alla elever ska känna delaktighet, utgår från begreppet rättvisa, solidaritet och jämlikhet;

Alla barn och ungdomar ska oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Utbildningen skall inom varje skolform vara likvärdig varhelst den anordnas i landet (Assarsson, 2007:35).

3.3.2 Inkludering

När man definierar begreppet inkludering talas det om delaktighet och gemenskap, där förväntningar och krav på den enskilda individen bedöms utifrån ett kollektiv och inte enbart utifrån den enskilda eleven. Inkludering och individuell anpassning är något som presenterades ungefär samtidigt och som tillsammans skapar ett samband. Individuell anpassning är en förutsättning för att inkludering ska kunna ske. Vid inkludering läggs fokus på helheten där individen utgör en del av helheten och alla delar skapar förutsättningarna för helheten, man ser individen ur ett kollektiv. En inkluderande verksamhet ska anpassas i möjligaste mån efter variationen av de individer som befinner sig i den (Egelund, m. fl, 2006:181). Inkludering innebär att alla är med från början i ett aktivt deltagande och alla elever har ett gemensamt ansvar för att skapa ett sammanhang, där alla har lika värde och tillsammans skapar de en helhet. Inkluderande undervisning och skola handlar om miljön, där eleverna ges möjlighet att samspela som grupp. Ett samspel mellan grupp och individ som skapar ett sammanhang, skolan blir då en inkluderande miljö där samspelet mellan individer och grupper fungerar (Matson, 2007:53).

3.3.3 Integrering/integration

Begreppen integrering och integration är två skilda begrepp med olika betydelser som används i olika sammanhang beroende på innebörd. Begreppet integrering är aktuellt i många olika sammanhang och används mestadels då det gäller flera grupper eller verksamheter som ska integreras med varandra på lika villkor. I skolan används ofta begreppet integrering när man använder sig av grupperingar, som att placera elever i åldersintegrerade grupper/klasser. Enligt Matson är integrering ett begrepp som förekommer då man placerar en individ i en grupp med förutsättningar då det passar gruppen eller systemet (2007:55). Enligt Carlbeck-kommittén anses begreppet integrering vara en process mot att forma en inkluderande undervisning och en miljö som omfattar alla elever oberoende av svårigheter i en gemensam lärandemiljö (Ref. Matson, 2007:51). Brodin och Lindstrand menar att om en elev ska ses som integrerad måste eleven först varit segregerad, det innebär att eleven först måste varit avskild från gruppen för att sedan kunna integreras. Från att varit utesluten, till att åter bli placerad i gruppen (2010:81).

3.4 Syntes

Vi har valt att använda oss av fyra olika problemformuleringar för att synliggöra syftet med undersökningen. Dessa problemformuleringar har legat till grund för valet av forskning och litteraturanknytning.

Den första problemformuleringen avser att ta reda på de verksamma pedagogernas tolkning, upplevelse och synsätt på begreppet "en skola för alla". Vi har valt att se begreppet ur ett sociokulturellt perspektiv, där vi utgått från pedagogernas tolkning av begreppet. I litteraturen framkommer det att begreppet förknippas med andra specialpedagogiska begrepp och detta gör att det blir svårdefinierat. Vi vill därför undersöka och reda ut pedagogernas definition av begreppet "en skola för alla".

I vår andra problemformulering vill vi undersöka hur pedagoger upplever sig ha stöd, resurser och möjligheter för att undervisa i enlighet med begreppet. Vi har under vår vfu träffat engagerade och ambitiösa pedagoger som vill förverkliga begreppet "en skola för alla", där de inte lyckats helt. Vi ställer oss frågande till vilket stöd skolledning, specialpedagog, styrdokument och arbetslag ger pedagogerna i deras undervisning i vår andra problemformulering. I Meijers rapport styrks vikten av att ha ett gott samarbete mellan kollegor, skolledning och specialpedagoger för att skapa flexibilitet i vilken kunskapsväxling kan ske (2003:14). Språk, kommunikation och samspel är redskap som Dysthe menar är avgörande där hon skriver om att den sociala processen är grundläggande för att ett lärande ska kunna ske (2003:31). Ur ett sociokulturellt perspektiv handlar lärande om att kunna lyssna och samtala med andra för att utbyta kunskaper, därför blir då stödet viktigt i pedagogernas arbete (Dysthe, 2003:48).

I den tredje problemformuleringen som är om pedagogerna anser att verksamheten möjliggör för "en skola för alla" menar Vygotskij att lärande sker genom samspel mellan individer och i en kontext, att lärandet är situerat (Ref. Imsen, 2006:307). Finns det möjlighet för pedagogerna att skapa en miljö där alla elevers förutsättningar och behov blir tillgodosedda. Claesson kommer till en liknande slutsats när hon menar att fokus ska läggas på sammanhanget, där skolkulturen blir avgörande (2007:32). Vad har pedagogerna för möjlighet att undervisa i enlighet med begreppet "en skola för alla" om inte verksamheten tillåter det. Det är viktigt att lyfta fram att problemen inte ligger i elevernas olikheter utan det är skolan och systemet som inte har möjlighet att tillgodose alla elevers behov (Brodin & Lindstrand, 2010:101). I besparingstider generellt i samhället har elevgrupperna ökat vilket kan orsaka svårigheter för pedagogerna att kunna tillmötesgå alla elevers behov.

I den fjärde problemformuleringen ställde vi oss frågande till om pedagoger anser att de har tillräckligt med resurser för att undervisa i enlighet med begreppet ” en skola för alla” och om inte vilka resurser saknas? Genom litteratur, forskning och skoldebatt framkommer det att pedagogerna vill ha mindre elevgrupper, mer tid till planering och ett varierat läromedel och detta anses som en förutsättning för att kunna arbeta med elever med olika förutsättningar (Meijer, C. J.W, 2003:13, Brodin & Lindstrand, 2010:99). Med stora elevgrupper kan pedagogen känna sig otillräcklig för att denne har svårt att bemöta variationen av elevernas olikheter, detta kan innebära att pedagogen tappar sin positiva inställning till sitt arbete och detta kan då resultera i att lärandet blir negativt gentemot eleverna (Meijer, C. J.W, 2003:13).

4. Metod

I detta kapitel beskrivs vilken metod som använts i undersökningen samt redogörelse av för- och nackdelar med valet av metod. Urval av respondenter och forskningsetiska ställningstagande kommer att förklaras för att därefter diskutera studiens tillförlitlighet.

4.1 Enkät

Metodvalet blev i denna studie enkätundersökning som är en kvantitativ studie (Esaiasson, P. Gilljam, M. Oscarsson, H & Wängnerud, L, 2010:223). Undersökningen är en respondent undersökning, där syftet är att ta reda på yrkesverksamma pedagogers synsätt och upplevelse av begreppet "en skola för alla" samt hur de upplever möjligheterna att undervisa i enlighet med "en skola för alla" i den pedagogiska verksamheten (Esaiasson m.fl, 2010:258, 260). För att få en så representativ bild av begreppet "en skola för alla" har vi gjort ett medvetet val med att välja skolor i olika stadsdelar och i grundskolans tidigare år som är inom samma åldersspann och av relevans för oss som blivande pedagoger. Enkätfrågorna och urvalet av svarspersonerna, populationen som då behöver vara just pedagoger, ger möjlighet att generalisera svaren samt knyta an till redan känd forskning och teori (Esaiasson m. fl, 2010:260). För att få respons på frågornas utformning och relevans till studiens syfte har en pilotstudie genomförts där enkäten skickades ut till pedagoger i ett arbetslag verksamma i grundskolans senare år, vilket styrker studiens tillförlitlighet (Trost, 2007:65). Enkätens frågeställningar är lika relevanta i grundskolans senare år som för grundskolans tidigare och valet var medvetet samt i samråd med den föreliggande studiens handledare. Valet av ett arbetslag i de senare åren var för att inte det skulle bli några etiska dilemman när den slutgiltiga enkäten skickades ut. Fördelarna med en kvantitativ studie är möjligheten att nå ut till en större population och täcka ett större område. Valet av enkätundersökning med enhetliga frågor möjliggör för en generalisering av svaren och som är syftet med studien. Den kvantitativa studien har också fördel i att den är tidsbesparande i själva svarsögonblicket och att studien är ortsoberoende. Nackdelarna är dock att enkätundersökningar, kvantitativa studier generellt sett är mer kostsamma och tar mer tid i anspråk. I och med enkätens utformning, frågeställningar, urval, vilken population och med den bortfallsanalysen. Med bortfallsanalysen bör det iaktas en försiktighet i bearbetningen av det insamlade materialet.

4.1.1 Genomförandet

För att kunna nå så många som möjligt under undersökningens korta tidsaspekt har digitala verktyg använts, där dagens mediala samhälle ger förutsättningarna att använda sig av postenkät. Fördelen med postenkät är en automatisk registrering av svaren, vilket bidrar till en noggrannare analys av den insamlade data (Trost, 2007:136). Postenkät är ett utskick som delas ut med hjälp av den vanliga brevgången, internpost eller via e-post och internet (Trost, 2007:10). Enkäten har skickats ut med e-post till de slumpmässigt utvalda skolornas rektorer för vidare befordran till verksamma pedagoger i årskurs f-6. Detta metodval har gett möjlighet att täcka in ett större område (Stukát, 2011:39) och är användbart när man vänder sig till t ex en specifik arbetsplats och dess personal då enkäten lätt kan distribueras med hjälp av t ex nyhetsbrev (Trost, 2007:127). Trost skriver att det är viktigt med en bra relation till, som i denna uppsats, respondenterna. Att enkäten uppfattas positiv och att den är estetiskt inbjudande och att i utskicket skriver ett medföljande missivbrev, där syftet med undersökningen redogörs samt att deras medverkan är av stor betydelse för studien (2007:46). I missivbrevet ska det även informeras om vilka det är som genomför undersökningen och där respondenterna lätt hittar våra kontaktuppgifter till oss vid eventuella frågor. Det är av stor vikt att belysa att medverkan är frivillig samt att enkäten ger intrycket att pedagogernas synsätt på begreppet "en skola för alla" är av stor betydelse för i den föreliggande studien för

att få så många som möjligt att svara på enkäten (Trost, 2007:46). För att vårda relationen mellan uppdragsgivare (oss) och respondenter har, förutom medföljande missivbrev, telefonkontakt tagits med berörda skolors rektorer. I de fall där ingen personlig kontakt varit möjlig har ett separat följebrev skickats med, där det har redogjorts för vilka som forskar samt syfte med studien och på förhand tackat för deras samarbete och medverkan i undersökningen. Den korta tidsaspekten på färdigställandet av uppsatsen har medfört diskussioner om hur lång svarstid enkäten behöver. Främst så det finns avsatt och planerad tid till att analysera samt tolka enkätsvaren. Tiden som blev tydligt i den ursprungliga tidsplanen med uppsatsen var att det missades att det var ett skollov samt en högtid mitt i färdigställandet av enkätfrågorna och utskicket av pilotstudien. Detta medförde att pilotstudien inte fick det genomslag som var tänkt men som ändå beslutades tillräckligt då svaren var entydliga. Tidsplanen blev i och med detta något förskjuten och enkätutskicken mailades således ut i samband med ett veckoslut och med förhoppningen om vidare befordran samma dag alternativt att finnas till hands för de verksamma pedagogerna senast måndag morgon. Slutdatum för att delta i undersökningen var satt till följande veckoslut då vi var överens om att antingen så svarar respondenten direkt eller så svarar respondenten inte alls och med det resonemanget samt tidsaspekten ansågs att en arbetsvecka i svarstid var tillräcklig då enkätfrågorna inte var för omfattande (se bilaga). En påminnelse, efter gemensamt beslut, skickades ut i mitten av veckan. Att skicka ut påminnelse är diskuterbart, då det gäller att inte skapa irritation hos respondenterna samtidigt som studien är beroende av att så många som möjligt deltar (Trost, 2007:106). Utifrån svarsfrekvensen fanns det en diskussion om att göra kompletterande intervjuer med enskilda pedagoger, vilket i denna studie inte gjordes då svarsfrekvensen var tillräckligt hög för att kunna generalisera enkätundersökningens resultat (Stukát, 2011:71).

4.1.2 Urval

Undersökningen har genomförts i en större stad i västra Sverige, där samtliga verksamma pedagoger i grundskolans årskurs f-6, på slumpmässigt utvalda skolor från olika stadsdelar och i kommunala samt fristående skolor, har fått ta del av enkäten. Då stadsdelarna är olika stora både vad gäller antalet invånare och areal, och med det antalet grundskolor, har detta inneburit att några av de större stadsdelarna fått fler representerade skolor och någon stadsdel ingen. Detta p.g.a. avsaknaden, att i vårt urval valde att bara vända oss till skolor där årskurserna f-6 finns representerade, av grundskola årskurs f-6. Detta urval kallas obundna slumpmässiga urval, där studiens population, har valts helt slumpmässigt utifrån kriteriet att det ska vara en grundskola mot de tidigare åldrarna och där årskurserna f-6 finns representerade (Trost, 2007:35) på såväl kommunala som fristående skolor. Undersökningens svarspersoner, valet av pedagoger verksamma i grundskolans tidigare år årskurs f-6, var medvetet och av betydelse för oss som blivande pedagoger då vi kommer vara verksamma inom samma åldersspann och benämns som population i denna studie (Esaïsson m fl, 2010: 179, 259). Vid genomförande av enkätundersökningar får man räkna med ett visst bortfall och enligt Esaïsson m. fl kan man räkna med ett bortfall på 20-35% (2010:210). För att kunna generalisera enkätsvar, utifrån av vad som anses som normalt bortfall, menar Stukát att ett urval om cirka trettio personer är en minimum gräns för att kunna ge studien ett allmänt intryck (2011:71). Det hade varit intressant att genomföra studien i en s.k. totalundersökning där enkäten skickades ut till samtliga grundskolor f-6 i undersökningsområdet (Trost, 2007:37) där den korta tidsaspekten var anledningen till, och inhämtande av data samt analyseringen av den samma, att göra ett urval i populationen för att studien tidsmässigt ska hinna bli färdigställd (Stukát, 2011:71).

4.1.3 Studiens tillförlitlighet

För att ge enkätundersökningen högre tillförlitlighet genomfördes en pilotstudie innan den slutgiltiga enkäten skickades ut till respondenterna. Pilotstudien mailades ut till ett arbetslag i grundskolans senare år, till gamla kurskamrater samt till examensarbetets handledare. Valet av ett arbetslag i grundskolans senare år var för att undvika ett eventuellt utskick till samma pedagoger två gånger och det diskuterades även att enkätfrågorna är lika aktuella och relevanta för dess pedagoger. Syftet med pilotstudien var även att undanröja eventuella oklarheter med tolkningen av frågorna och enkätens utformning (Esaïasson m. fl, 2010:271). Vilket även kan kopplas till studiens validitet och med det menas om frågornas utformning ger oss de svar eller motsvarar det vad vi vill mäta, undersöka (Trost, 2007:65).

De verksamma pedagogerna som besvarat enkäten får representera, undersökningen i just denna stad de slutsatser som redovisas i denna studie. Utifrån det obundna slumpmässiga urvalet av populationen, de etiska forskningsprinciperna om anonymitet (som redovisas nedan) och bortfallsanalysen är detta denna forsknings studies resultat där vi är medvetna om att en likvärdig undersökning kan ge ett annat resultat än det vi fått fram. Orsaken till detta är för att det inte framgår i enkätsvaren vem som svarat eller vilken grundskola man är verksam på. Även antalet besvarade enkäter påverkar utgången av en likvärdig studie och vi är medvetna om att ett genomförande under andra förhållanden mycket möjligt hade gett oss ett annat resultat, då studien gjordes i en för pedagogerna hektisk tid med nationella prov i svenska, matematik och engelska samt att vi i tidsplaneringen av uppsatsen missade att det var en veckas ledighet och med det kom vår enkätförfrågan utan framförhållning till pedagogerna (Stukát, 2010:72).

4.1.4 Etiska ställningstaganden

I detta examensarbete har dess skribenter valt att genomföra studien efter de forskningsetiska principer som gäller inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning som framtagits av Humanistisk och samhällsvetenskapliga forskningsrådet (1990) (HSFR). Valet att grundligt redovisa de forskningsetiska principerna är då det är relevant för denna studies resultat, då det kan finnas svårigheter att nå samma resultat. Där några av flera bidragande orsaker är valet av digitalt verktyg, inhämtande av samtycke från tredje part samt tidsaspekten i färdigställandet av uppsatsen. Som forskare finns enligt HSFR fyra huvudkrav att ta hänsyn till, vilka är som följer;

- Informationskravet
- Samtyckeskravet
- Konfidentialitetskravet
- Nyttjandekravet

Informationskravet

Enligt HSFR:s regler ska det tydligt framgå vilka det är som forskar, vilken institution forskarna tillhör samt vad det är som ska undersökas. Som forskare ska vi informera om att medverkan är frivillig och att informationen som inhämtas bara kommer att användas i det specifika forskningssyftet. I utskicket av enkäten har vi presenterat oss och syftet med vår studie i ett följebrev eller missivbrev. Där har vi även redogjort för att medverkan är frivillig men också att fler besvarade enkäter ger oss en rättvisare och tydligare bild av vår undersökning samt möjlighet att nå ett resultat. Våra kontaktuppgifter framgår klart och tydligt, i fall respondenten uppfattar något oklart och vill ställa någon fråga. I missivbrevet

har vi informerat om att vi har vänt oss till slumpmässigt utvalda grundskolor som kommer representera studiens utvalda stad och att informationen som framkommer i enkäten endast kommer att användas i detta forsknings syfte. Till sist har vi meddelat ett sista datum för att delta i undersökningen och tackat för medverkan. Med detta tillvägagångsätt anser vi att informationskravet för vårt examensarbete vara uppfyllt.

Samtyckeskravet

Då den föreliggande studien är beroende av verksamma pedagogers aktiva deltagande, i detta fall att svara på enkäten, ställer det krav på samtycke (HSFR, 1990:9). Det har diskuterats hur genomförandet av studien ska gå tillväga med samtyckeskravet, då främst med tidsaspekten och möjligheten att förbli anonyma gentemot enkätens respondenter, och i diskussionen beslutades ett mellanting. Ett medvetet val blev då att personligen kontakta de utvalda skolornas rektorer och be om att få genomföra studie på deras skola samt emottagande av deras e-postadress för vidare befordran av enkäten till studiens målgrupp, de verksamma pedagogerna i årskurserna f-6. Där påtalades det särskilt att det var upp till varje enskild pedagog om denne ville medverka i studien och vi poängterade för skolledningen om att medverkan är frivillig. I HSFR står det att vid inhämtandet av information från stora grupper genom postenkät inte kräver något samtycke i förväg och om frågorna inte är av personlig natur kan det räcka med samtycke ifrån t.ex. skolledning förutsatt möjligheten att kunna medverka under arbetstid. Som uppdragsgivare i denna enkätundersökning valdes en personlig kontakt med de utvalda skolornas rektorer, för vidarebefordran av enkäten till de verksamma pedagogerna och på detta sätt tycker vi att samtyckeskravet är uppfyllt.

Konfidentialitetskravet

Enligt HSFR ska forskare hålla deltagarna i forskningsstudien anonyma och personuppgifter ska lagras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan komma åt uppgifterna (1990:12). Valet av postenkät och inhämtande av samtyckeskrav från tredje part, det vill säga från skolledningen (rektorer) i vårt fall, möjliggör för att deltagarna i studien förbli anonyma gentemot studiens övriga deltagare och oss som forskare. Enkäten vidarebefordrades av skolornas rektorer med e-post till målgruppen, som är verksamma pedagoger i årskurs f-6, och valet av det digitala verktyget gör att ingen kan avgöra vem som har valt att delta och svara på postenkäten då svaren registreras och redovisas i ett Excel dokument och den enda information som framkommer i det är vilket datum och klockslag som enkäten besvarades. Med detta tillvägagångssätt anser vi konfidentialitetskravet vara uppfyllt.

Nyttjandekravet

Som forskare får inte uppgifter, som är insamlade i forskningsändamål, spridas vidare eller användas för icke-vetenskapliga ändamål eller kommersiellt bruk (HSFR, 1990:14). I enkätundersökningens medföljande missivbrev har respondenterna informerats om att de uppgifter som framkommer i studien enbart kommer att användas i detta forskningssyfte. Då studien är beroende av verksamma pedagogers, i sin yrkes roll, tolkning av specialpedagogiska begrepp och hur de upplever att verksamheten där de arbetar möjliggör för undervisning i enlighet med begreppen, som kan ses som av känslig natur, får inte uppgifterna lämnas ut till arbetsgivarna. Även om det skulle komma en sådan förfrågan så har valet av det digitala verktyget och samtyckeskravet i tredje part möjliggjort för total anonymitet gentemot oss som forskare där det inte framgår vilka pedagoger som har svarat. Med detta förfarande anser vi nyttjandekravet uppfyllt.

4.1.5 Bearbetning

De resultat som framkommit i studien och som är av relevans för vårt syfte och våra frågeställningar kommer redovisas i studiens resultatredovisning. Vi har medvetet valt att inte redovisa alla enkätfrågor i resultatdiskussionen, däribland bakgrundsfrågorna som inte anses styrka redan nämnda syfte och frågeställningar. Vi har valt att utgå från våra problemformuleringar i resultatdiskussionen där vi har sammanslagit flera frågor, som vi anser har samhörighet med varandra, ur enkäten och lagt under egna rubriker i diskussionen. Enkäten besvarades av 55 stycken verksamma pedagoger vilket enligt Stukat (2011:71) ger oss möjlighet att generalisera svaren och vi kommer att redovisa resultaten utifrån vårt syfte och problemformuleringar. Därav kommer inte alla frågor redovisas i resultatdiskussion. I den avslutande frågan i enkäten använde vi oss utav en öppen fråga, där fick pedagogerna ge oss sin egen tolkning av begreppet "en skola för alla". Deras svar redovisas citerade i löpande text i resultatdiskussionen.

Genom att välja digitala verktyg och utskick av postenkät med e-post har vi haft möjlighet att nå ut till en stor population. Insamlandet av data har skett automatiskt i det valda verktyget. Vi har valt att redovisa resultatet utav enkäten i form av diagram, detta för att göra resultaten tydliga och att möjligheten fanns i vårt val av digitalt verktyg. Resultatet redovisas i diagram och i procentsats vilket vi anser ger en tydlig bild av svarsfrekvensen i studien.

5. Resultatredovisning av enkätstudie

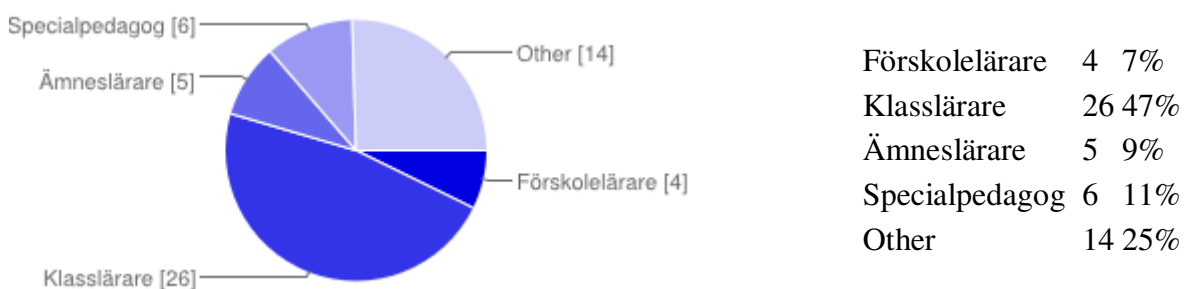
I detta kapitel kommer resultatet av enkätundersökningen redovisas. Först redogörs respondenternas yrkestitel, antal verksamma år i den pedagogiska verksamheten och hur stora elevgrupper de arbetar med under punkt 5.1. Vidare under punkt 5.2 redovisas enkätsvaren med fokus på respondenterna och deras syn samt möjlighet att arbeta utefter det specialpedagogiska begreppet som står i centrum för denna studie. N betecknar antalet svarande på den specifika frågan, därav varierar antalet på besvarade frågor. Enkäten besvarades av totalt 55 pedagoger. Svaren redovisas både som cirkel- och stapeldiagram vilket möjliggjorts i det digitala verktyget.

5.1 Bakgrundsfrågor

Med bakgrundsfrågorna påvisas de verksamma pedagogernas yrkestitel, antal verksamma år i den pedagogiska verksamheten och hur stora elevgrupper de arbetar med. Utifrån denna bakgrund menar vi att upplevelse och synsätt kan variera och att dessa bakgrundsfrågor visar på respondenternas olika svar. Detta menar vi är av vikt för att kunna nå fram till en tydligare bild och med det ett rättvisare resultat utifrån enkäten som speglar pedagogernas upplevelse av den pedagogiska verksamheten.

Figur 1. Vad har du för yrke? (N=55=100%)

I denna figur visas vad för yrke respondenterna har och hur fördelningen ser ut emellan yrkeskategorierna. Beroende av pedagogernas yrke, har vi en syn på att det speglar deras svar vilket blir relevant när slutsatser av undersökningen i slutänden kommer att ge ett resultat. Andelen som utgör den högsta procentsatsen 47 % är i detta fall klasslärare och det beror på att enkätundersökningen skickades ut till verksamma pedagoger i grundskolans tidigare år f-6. Där klasslärare då är i majoritet. Other (översatt till övrigt eller annan) att denna procentsats blev så hög som 25 % beror på avsaknaden av kategori fritidspedagog utskrivna i enkäten.

Figur 2. Hur många år har du arbetat i den pedagogiska verksamheten?(N=55=100%)

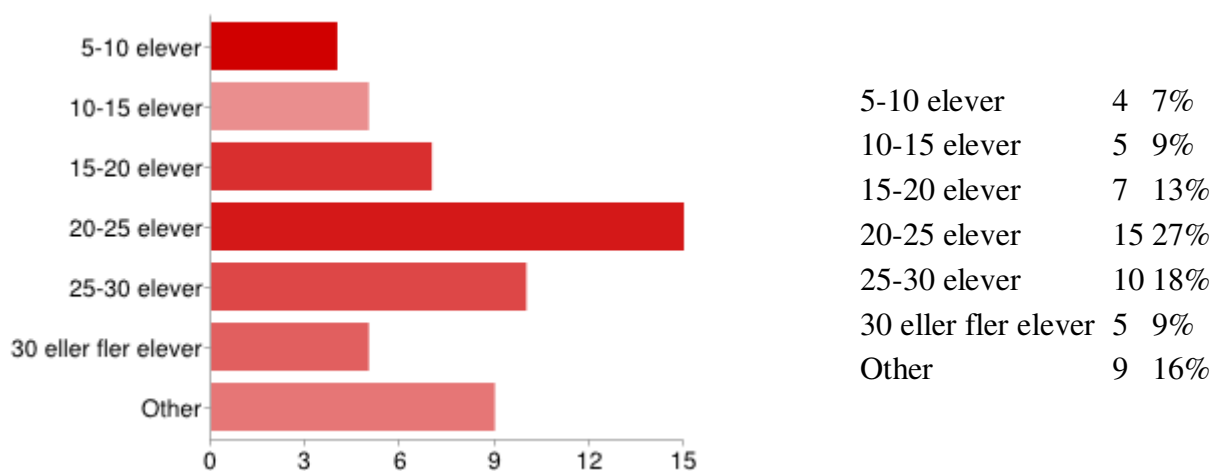
Vikten av att låta pedagogerna tala om hur många verksamhetsår de har i verksamheten är för att kunna synliggöra olika synsätt på den pedagogiska verksamheten, styrdokument och hur dem tolkar begreppet "en skola för alla". Antalet verksamhetsår i denna studie varierar från nyutbildade till pedagoger som varit verksamma över 16 år som också utgör den största procentsatsen med 42 %.

Figur 3. Hur stora elevgrupper möter du i den pedagogiska verksamheten?

(N=55=100%)

Denna figur visar hur stora elevgrupper pedagogerna möter i den pedagogiska verksamheten. Här ser vi att elevgruppen mellan 20-25 är störst med 27 % och elevgruppen med 25-30 utgör 18 %.

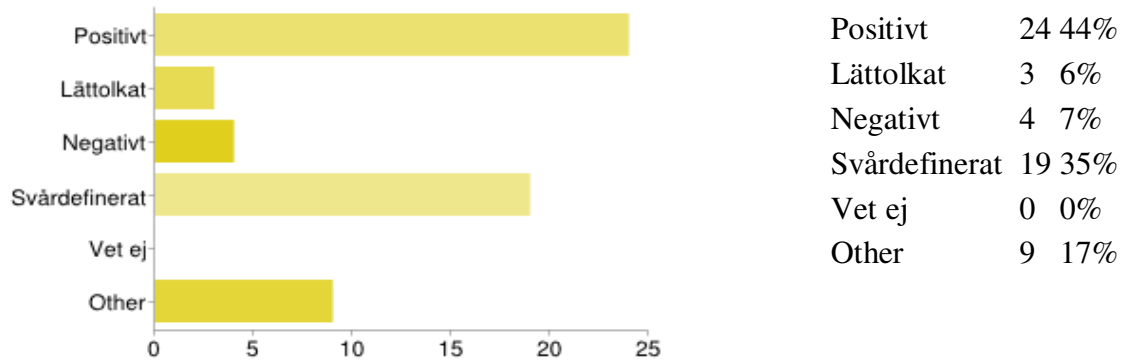

5.2 Fokus på respondenter

Med fokus på respondenterna utifrån syntesen om olika synsätt på "en skola för alla". I vår undersökning har vi fått 55 stycken besvarade enkäter, dessa 55 pedagogers svar utgör procentsatsen 100 %

Figur 4. Hur upplever du begreppet "en skola för alla"? (N=54=100%)

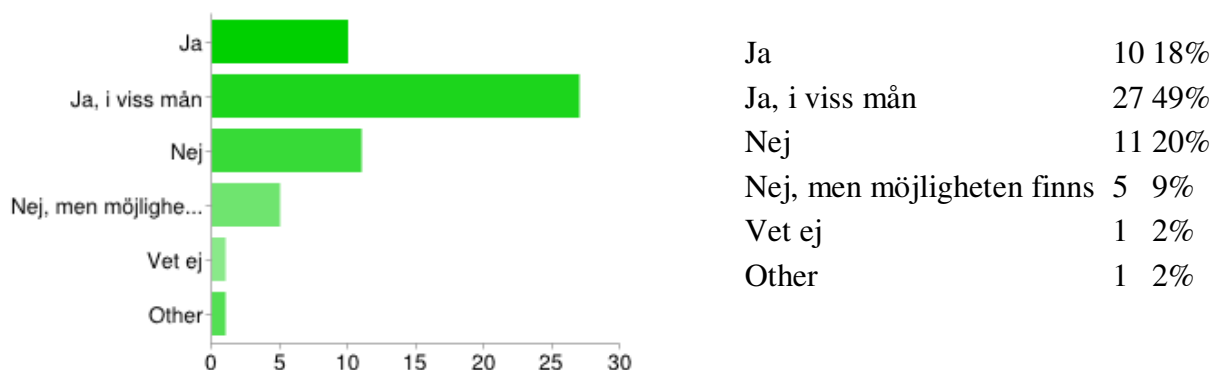
Det har i tidigare forskning och avhandlingar visats att begreppet "en skola för alla" är svårtolkat och oklart. I denna figur visas pedagogernas upplevelse av begreppet och de har haft möjlighet att ge flera svarsalternativ, eftersom begreppet är oklart för många och kan ha fler innebörder för olika individer. Begreppet kan uppfattas både positivt och svårdefinierat vilket de höga procentsatserna 44 % och 35 % visar i diagrammet.

Eftersom det går att välja fler än en kryssruta kan procentsatsen överstiga 100 %

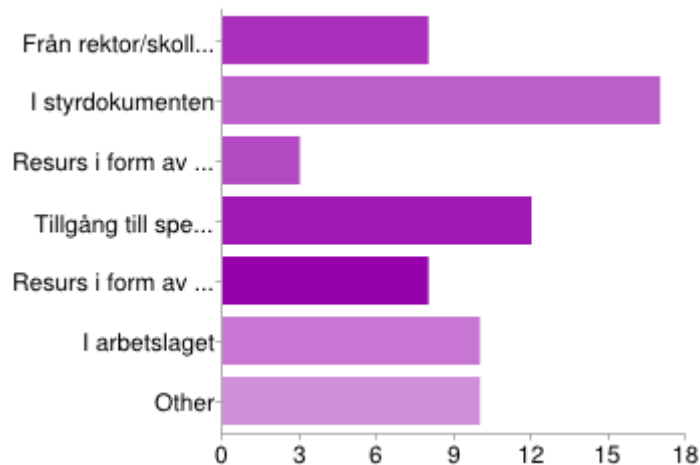
Figur 5. Anser du att verksamheten där du arbetar möjliggör för "en skola för alla"? (N=55=100%)

Denna figur visar på om pedagogerna tycker att verksamheten möjliggör för undervisning enligt begreppet "en skola för alla". Enligt diagrammet visar pedagogerna en positiv syn på möjligheterna att bedriva "en skola för alla" där hela 49 % tycker ja, i viss mån och där 18 % tycker ja.

Figur 6. Känner du som pedagog att du får det stöd du behöver för att bedriva "en skola för alla"?(N=49=100%)

Den här figuren visar var pedagogerna tar stöd från för att kunna bedriva "en skola för alla". I denna fråga har pedagogerna haft möjlighet att fylla i flera svarsalternativ. Som diagrammet visar så tar pedagogerna mest stöd i styrdokumenterna som utgör 35 %. Det visar även att de tar stöd i tillgången till specialpedagog samt stöd i arbetslaget. Att procentsatsen blir hög i kategori other (översatt övrigt eller annan) beror på avsaknaden av svar i frågan eller att pedagogerna valt att skriva i vilken rangordning de får stöd.

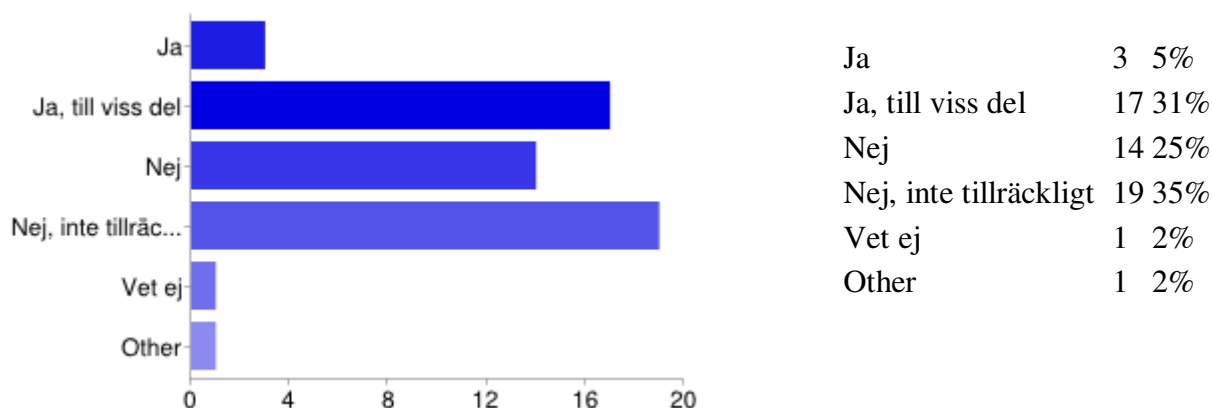

Från rektor/skolledning	8	16%
I styrdokumenterna	17	35%
Resurs i form av tid till planering ur individperspektiv	3	6%
Tillgång till specialpedagog	12	24%
Resurs i form av extra pedagog i klassrummet	8	16%
I arbetslaget	10	20%
Other	10	20%

Eftersom det går att välja fler än en kryssruta kan procentsatsen överstiga 100

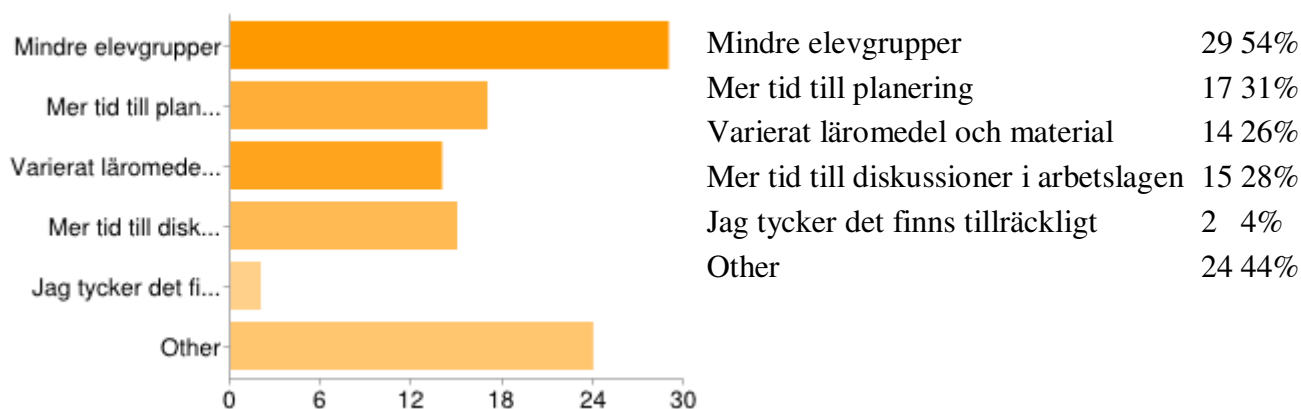
Figur 7. Anser du att du som pedagog har tillräckligt med resurser för att undervisa i enlighet med "en skola för alla"? (N=55=100%)

Detta diagram visar att pedagogerna anser att det saknas tillräckliga resurser för att undervisa i "en skola för alla". Här säger 25 % av pedagogerna nej medans 35 % tycker nej, inte tillräckligt med resurser.

Figur 8. Vad anser du som pedagog att det behövs för resurser i "en skola för alla"? (N=54=100%)

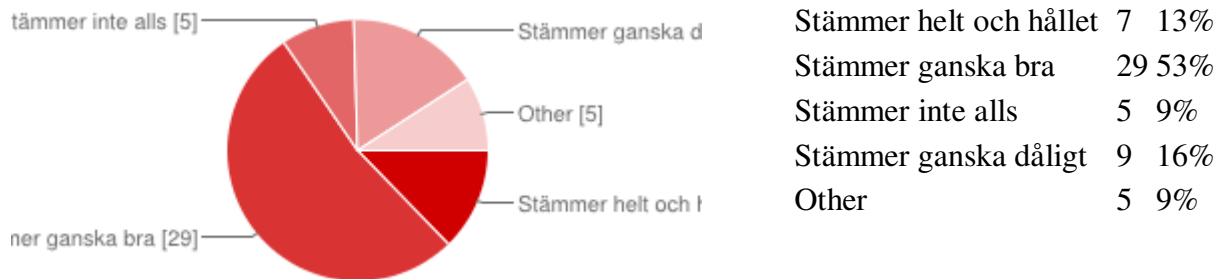
I den här figuren ställde vi frågan vilka resurser som skulle behövas för att kunna undervisa i "en skola för alla". Högsta procentsatsen 54 % anser att elevgrupperna är för stora, vilket pedagogerna tidigare har påvisat. Att procentsatsen är så hög på other (översatt övrigt eller annan) beror på att flera pedagoger valt att rangordna vilka resurser som de anser sig behöva. Där pedagogerna vill ha mindre elevgrupper i första hand.

Eftersom det går att välja fler än en kryssruta kan procentsatsen överstiga 100 %

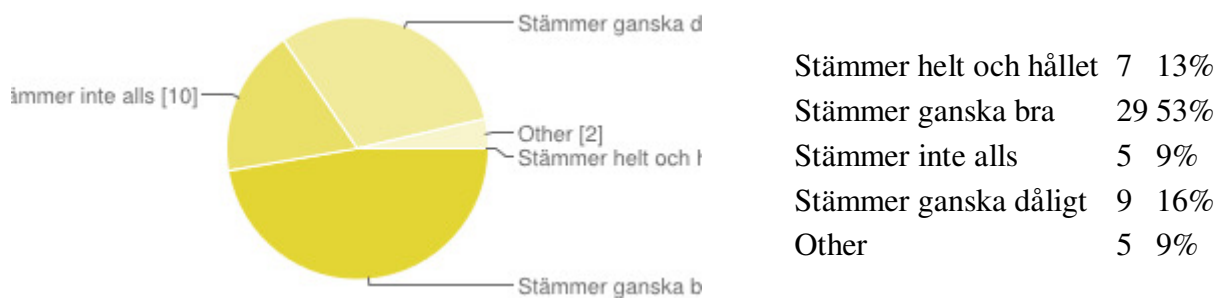
Figur 9. Tycker du som pedagog att individperspektivet och begreppet "en skola för alla" överensstämmer? (N=55=100%)

Pedagogerna anser i denna figur att bilden på individperspektivet överensstämmer ganska bra med begreppet "en skola för alla" i den pedagogiska verksamheten. Sammantaget anser procentsatserna 13 % och 53 % att individanpassning och begreppet "en skola för alla" går hand i hand med varandra.

Figur 10. Tycker du som pedagog att skollag, styrdokument och läroplaner stämmer överens med verkligheten i den pedagogiska verksamheten? (N=55=100%)

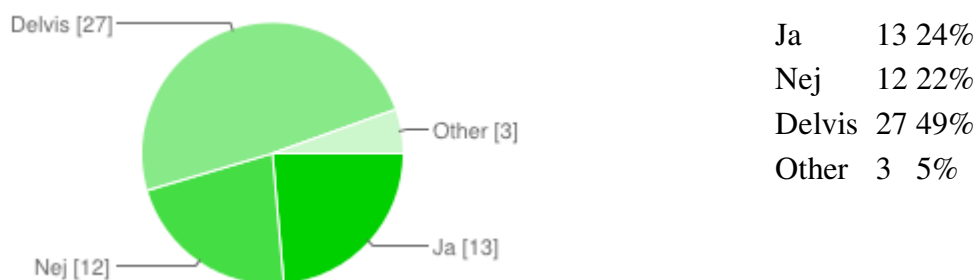
I den här figuren kan vi se att svaren på vår fråga delar pedagogernas åsikter i en stämmer ganska bra med 53 % medans stämmer inte alls 9 % och stämmer ganska dåligt 16 % utgör 25 % vilket gör att de flesta pedagogerna anser att det överensstämmer med verkligheten.

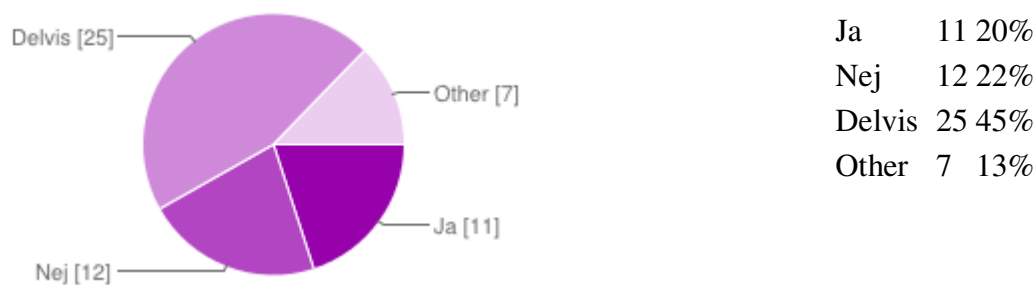
Figur 11. Tycker du som pedagog att du har tillräckliga kunskaper för att möta varje enskild elev? (N=55=100 %)

I den här figuren visas att 49 % av pedagogerna delvis anser att de har tillräckliga kunskaper att bemöta varje enskild elev och 24 % tycker att de har tillräckligt med kunskaper. Detta är en positiv bild av pedagogernas kompetens. För att möjliggöra begreppet ”en skola för alla” behöver pedagogerna kunna se eleven ur ett individperspektiv.

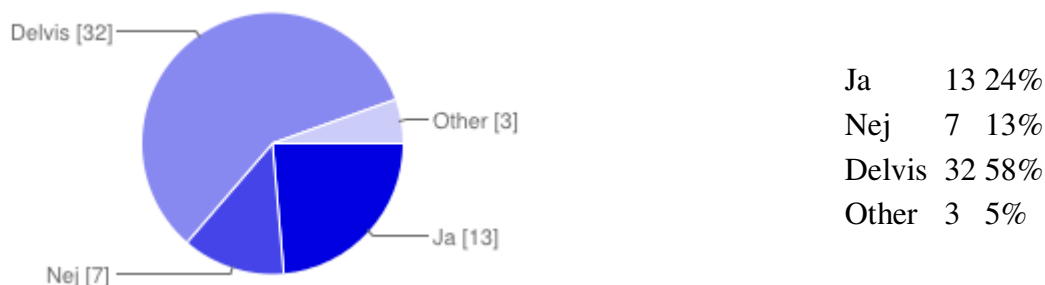
Figur 12. Får du som pedagog stöd att undervisa inkluderande?(N=55=100 %)

Den här figuren visar att 20 % av pedagogerna får stöd för att undervisa inkluderande medan 22 % inte får stöd. Detta resultat visar på skillnader i möjligheterna att undervisa inkluderande. Denna fråga kan ha uppfattats som svår att besvara då det finns ett bortfall på sju pedagoger, som här redovisas i kategorin other (översatt övrigt eller annan).

Figur 13. Finns det möjlighet att undervisa ur ett individperspektiv? (N=55=100%)

Denna figur visar på pedagogernas möjligheter till att kunna individanpassa sin undervisning. Här tycker 24 % av pedagogerna att det är möjligt att individualisera undervisningen medans 13 % inte anser att det finns möjlighet och en majoritet på 58 % av pedagogerna har svarat delvis.

5.3 Sammanfattning av resultatredovisningen

I resultatet har det framkommit att majoriteten av populationen verksamma pedagoger är klasslärare som har arbetat 16 år eller fler och i klasser om 20-25 elever. Där upplevelsen av begreppet "en skola för alla" är en kombination av positivt och svårdefinierat. På frågan om pedagogerna anser att verksamheten möjliggör för "en skola för alla" svarade 49 % att den gör det i viss mån och att pedagogerna, i den följande frågan har sitt största stöd i att bedriva "en skola för alla" i styrdokumentet. När frågan om det fanns tillräckliga resurser för att undervisa i enlighet med begreppet, delades pedagogernas åsikter i att 31 % tyckte det fanns till viss del medans 35 % inte ansåg att det fanns tillräckligt och de största anledningarna till svaren utläses i nästkommande fråga där pedagogerna anser sig ha för stora elevgrupper och för lite tid till planering. En övervägande majoritet anser att individperspektiv och "en skola för alla" överrensstämmer och att verksamheten utifrån skollag, styrdokument samt läroplaner stämmer ganska bra. Pedagogerna i studien anser sig delvis ha tillräckliga kunskaper för att möta varje enskild elev som motsvarar 49 % och att 45 % anser sig ha ett visst stöd att undervisa inkluderande. I den sista frågan svarade 24 % av pedagogerna att det fanns möjlighet att undervisa ur ett individperspektiv och 58 % delvis ansåg att det var möjligt.

6. Diskussion

I detta kapitel redovisas först undersökningens metoddiskussion för att därefter diskutera resultaten i den föreliggande studien utifrån syfte och frågeställningar knutet till den teoretiska anknytningen. I metoddiskussionen kommer det redogöras för, för- och nackdelar som är grunden i, denna studies metodval, enkätundersökning. Vidare redovisas resultatet av studien utifrån de frågor som är av relevans för syftet med studien knutet till litteraturen i den teoretiska anknytningen.

6.1 Metoddiskussion

Syfte med denna studie är att se hur verksamma pedagoger upplever begreppet ”en skola för alla” och om de upplever sig ha stöd, resurser och möjligheter att undervisa i enlighet med begreppet. Anser pedagogerna att verksamheten möjliggör för ”en skola för alla”? Tycker pedagogerna att de har tillräckligt med stöd och resurser för att undervisa i enlighet med begreppet ”en skola för alla” och om inte, vilka resurser saknas? Vilken är pedagogernas egen tolkning av begreppet?

För att få en så rättvis bild som möjligt av vårt syfte valde vi att genomföra en enkätundersökning. Med en enkätundersökning kan vi nå ut till en större population och vi valde att genomföra den med hjälp av digitala verktyg och internet. Skälet till vårt val av postenkät är möjligheten att vara ortsberoende och kunna täcka in ett större geografiskt område. Vi fick svar från 55 stycken pedagoger i studien och genom valet av en kvantitativ studie där samma frågor ställs till alla pedagoger finns det möjlighet att generalisera svaren om begreppet ”en skola för alla”. För att färdigställa studien, från vad det är som ska undersökas till en färdig rapport är tidsramen ganska snäv och arbetet med studien har fortlöp i det närmaste efter vår tidsplanering och vi är nöjda med metodval och antal medverkande. Valet av en digital enkät, webbenkät var också med tanke på tidpunkten för de verksamma pedagogerna. Då vi har vänt oss till pedagoger verksamma i grundskolans tidigare åldrar årskurs f-6, med en stundande högtid och i anslutning till den, en veckas skollov samt förberedelser och genomförande av de nationella proven i matematik, svenska och engelska för årskurs tre och sex har vi tagit hänsyn till tidsaspekten. Våren är en hektisk tid för pedagogerna som förutom ledigheter och de nationella proven även ska hinna med att förbereda och genomföra sina utvecklingssamtal. Mot denna bakgrund resonerade vi om att det var lämpligare att be pedagogerna att svara på en enkät gentemot att gå ut och intervjuas. Det fanns en diskussion om att göra kompletterande intervjuer med några pedagoger om svarsfrekvensen var låg. Stukát skriver att kvantitativa och kvalitativa studier inte är varandras motsatser och de kan med fördel användas kompletterande och kallas då för metodtriangulering. Detta tillvägagångssätt ger möjlighet att se på studien med andra ögon, det ges fler infallsvinklar och på så sätt säkra undersökningens syfte (2011:41, 42). Med 55 stycken besvarade enkäter ansågs det finnas ett tillräckligt underlag i studien och därför gjordes inga intervjuer.

Nackdelar med enkätundersökningar är att de ofta är mer tidskrävande då det är viktigt med frågornas utformning, det estetiska utseendet på enkäten och att det behöver genomföras en pilotstudie för att få respons på utformningen av frågorna. Det är viktigt att det inte är för många frågor i enkäten samtidigt som studies syfte behöver besvaras. Enkäten har skickats i en pilotstudie till ett arbetslag, gamla kurskamrater och handledaren i den föreliggande studien. Av de som besvarade och gav respons på pilotstudien, tyckte att frågorna var relevanta och att enkäten inte var för omfattande samt lätt att svara på. Det estetiska utseendet på enkätutskicket är något som bör beaktas, den ska vara inbjudande utan att riskera att uppfattas som oseriös. Pilotstudien som förelåg det riktiga utskicket hade inga invändningar i utseendet eller några oklarheter i tolkning av frågorna eller svarsalternativ. I vår enkätundersökning har vi gett pedagogerna olika svarsalternativ på de ställda frågorna och

detta måste vi ta i beaktning när vi tolkar svaren. Det är vi som har utformat svaren och med det har vi även omedvetet styrt pedagogerna i deras svar. För att få balans i detta har det funnits, på alla frågor i enkäten, möjlighet för pedagogerna att välja en kategori som kallas other (se resultatredovisning) vilket översätts till övrigt eller annan (se bilaga) Där de själv har kunnat svara som de vill om de upplevde att något alternativ saknades. Vilket pedagogerna som medverkade i studien också gjorde eller när de rangordnade olika svarsalternativ. I utformningen av enkäten har det funnits begränsningar i och med en redan förutbestämd mall, i valet av det digitala verktyget och det faktum att vi för första gången genomfört en undersökning med hjälp av en postenkät som distribuerats med e-post. I diskussionen om att skicka ut påminnelse var vi överrens och vi valde med tanke på svarstiden att det räckte med en påminnelse. Trost menar att det är viktigt att det är en bra relation mellan forskarna och respondenterna och att överväga hur många påminnelser som behövs då det kan medföra en irritation hos respondenterna vid upprepade påminnelser (2007:46). Enkäten som ligger till grund för denna studie skickades ut via e-post till slumpmässigt utvalda grundskolor där årskurs f-6 fanns representerade i studiens undersökningsområde. Av dessa skolor fick vi svar från två stycken skolor som, tog kontakt med oss via e-post, inte ansåg sig ha möjlighet att delta i studien på grund av tidsbrist i och med genomförandet av de nationella proven. Vi har genomfört denna studie i enlighet med forskningsetiska principer från HSFR och med insamlandet av samtyckeskrevet från tredje part, i det här fallet från skolledningen d.v.s. skolans rektorer anser vi att det har fungerat bra. Vi har gett pedagogerna löfte om anonymitet och det kan vi hålla genom att samtyckeskrevet är inhämtat från tredje part och att svaren i enkäten registrerats automatiskt, där vi inte kan se vem som har svarat. Det enda vi kan utläsa i det Excel dokument, där svaren på enkäten registreras, är när enkäten besvarades genom tid- och datumangivelse.

6.2 Litteratur- och resultatdiskussion

I resultatdelen presenteras enkätsvaren från de 55 respondenterna som har deltagit i studien. Med ett stort deltagande i enkäten möjliggörs en generalisering av svaren och det ger en tydligare bild av hur pedagoger, i vårt undersökningsområde, ser på begreppet ”en skola för alla”. Vi är medvetna om att resultatet i en liknande studie kan få ett annat utgångsläge då vi inte vet vilka pedagoger som har svarat eller om det blir en lägre eller högre svarsfrekvens på enkäten, vilket vi har diskuterat i vår metoddiskussion. Vi har inte gjort några särskiljande utefter pedagogernas yrken som varierar från fritidspedagog, förskolelärare, klasslärare, specialpedagog eller ämneslärare utan vi fokuserar på verksamma pedagoger i åldersspannet f-6. Populationen blir då $N=55=100\%$ men det kan finnas lokala bortfall i populationen beroende på avsaknaden av svar i frågan och procentsatsen kan överstiga 100 % vid möjlighet till fler svarsalternativ i några frågor.

6.2.1 Vilken är pedagogernas tolkning, upplevelse och synsätt på begreppet ”en skola för alla”.

Den generella upplevelsen av begreppet, i studien, ”en skola för alla” är en kombination mellan positivt 44 % och svårdefinierat 35 %. I denna fråga fanns det möjlighet att kryssa i flera svarsalternativ. Den stora svarsfrekvensen på svårdefinierat visar på att pedagogerna anser att begreppet ”en skola för alla” är just det. Detta menar även Matson (2007:2) när hon beskriver begreppet som tolkningsbart och att innebörden av begreppet kan tolkas olika av olika individer. Nilholm (2006:13, 14) skriver att begreppet ”en skola för alla” idag förknippas med inkluderingsbegreppet, utifrån ett normaliserings- och integreringsperspektiv som grundas i den politiska utbildningsidén, ”en skola för alla”. När begreppets innebörd blir oklart riskeras det att ersättas av ett eller flera andra begrepp, vilket gör begreppen

svårdefinierade. Vi ansåg själva ha svårt för att reda ut betydelsen av begreppet och dess innebörd. Resultatet i studien bekräftade att verksamma pedagoger uppfattar begreppet ”en skola för alla” som svårdefinierat och samtidigt positivt. Vi delar pedagogernas uppfattning om att begreppet är positivt i bemärkelsen att skolan ska vara till för alla. *Positivt men svårt att leva upp till* (Specialpedagog som varit verksam 16 år eller fler). Vi anser att det viktigt att vi ser till alla elevers olikheter som något positivt och att man tar vara på varandras olikheter och erfarenheter. Av studiens resultat ser vi att pedagogerna lägger stor vikt vid att eleverna ska lära tillsammans och att pedagogerna i sin undervisning utmanar alla elever genom att anpassa sin undervisning på olika nivåer som tillgodoser alla elevers olikheter och behov;

En skola där alla elever kan jobba utifrån sin förmåga både de som kanske har ”svårigheter” men också de som behöver större utmaningar och att dessa elever kan jobba tillsammans kring samma typer av uppgifter men på olika nivåer – alla ska utvecklas och utmanas (Ämneslärare som varit verksam 11- 15 år).

Detta styrks i Salamancadeklarationen (2/2006:18) som belyser vikten av att pedagogerna utarbetar olika strategier för att kunna bemöta alla elevers olikheter, för att ge dem lika rätt till en likvärdig utbildning utifrån deras olika förutsättningar. Det är av stor vikt att skapa en miljö, där eleverna känner trygghet och lust till att vilja utveckla sitt lärande (Skolverket, 2010:14). Det är pedagogernas ansvar att skapa en sådan miljö där eleverna lockas till att vilja pröva olika strategier för att nå kunskap, Sullivan menar att det är vägen till hur man lär och inte vad man lär som är viktigast (Ref. Claesson, 2007:32). Vi tolkar att det finns en stark vilja att förverkliga begreppet ”en skola för alla”. I enkäten fick pedagogerna svara på en öppen fråga d.v.s. en fråga utan förtryckta svarsalternativ (Trost, 2010:24) om deras egen tolkning av begreppet ”en skola för alla”. Det framkom i svaren en likvärdig syn på begreppet där pedagogerna vill se till varje enskild individs förmåga och förutsättningar. *Att alla har rätt till undervisning utifrån sitt eget lärande! Skolan ska ge varje elev förutsättningar att lyckas i skolan och bygga upp en självkänsla för att sedan kunna fungera i samhället* (Klasslärare som varit verksam 6 – 10 år). Genom att utgå utifrån elevernas förkunskaper och anpassa undervisningen efter den stärks elevernas självkänsla, de känner att de lyckas, och stimulerar till kunskapsutveckling efter sin egen förmåga. Vår definition av begreppet överrensstämmer med pedagogerna som deltagit i studien, där vår tolkning utgår ifrån att planera undervisningen ur ett individperspektiv med elevernas tidigare erfarenheter och förkunskaper som utgångspunkt. *Eleverna skall ha rätt att få den undervisning och de hjälpmedel de behöver för att utvecklas på ett sätt där deras självförtroende och individuella kunskapsutveckling är utgångspunkten.[...] (Klasslärare som varit verksam 16 år eller fler).*

Det är viktigt att se till elever med svårigheter men det är också viktigt att vi inte glömmer stimulera och utmana de elever som har det lätt för sig i skolan. Det är pedagogens uppgift att planera utifrån klassens olika individuella kunskapsnivåer för att skapa en undervisning som utmanar och utvecklar alla elever. Så här säger en pedagog i studien om hur denne uppfattar begreppet; *En självklarhet men ibland svårt när resurser inte räcker till* (Klasslärare som varit verksam 6-10 år). Detta är en bild av hur pedagogen uppfattar verksamheten och något som vi själva har stött på under vår utbildning och vfu. En annan pedagog säger så här om begreppet ”en skola för alla”;

Både positivt och negativt. I den bästa av världar kan det vara bra, men så länge det inte är självklart att man får tillräckligt med resurser så att alla mår bra och kan utvecklas så bra som möjligt överväger det negativa (Klasslärare som varit verksam 16 år eller fler)

Vi möts av engagerade och ambitiösa pedagoger som står bakbundna när resurserna stryps. Vi uppfattar att pedagogerna vill så mycket mer än vad verksamheten tillåter, detta styrker Gadler i sin avhandling där hon anser att skolans styrning har stor påverkan på hur ledningen ser och uppfattar sin verksamhet (Lärarens nyheter, 2011-09-14). Matson kommer till en liknande slutsats, där hon menar att organisationen runt skolan ser olika ut beroende på hur ledningen tolkar och uppfattar begreppet ”en skola för alla”. Hon menar att det är svårt att uppnå ”en skola för alla” eftersom alla uppfattar begreppet olika och lägger vikt vid skolans uppdrag utifrån den personliga tolkningen av begreppet (2007:122). Ur ett sociokulturellt perspektiv menar Dewey att människor samspelar i en kulturell gemenskap, men att det blir svårt att ingå i gemenskapen om man inte ser sammanhanget ur ett likvärdigt perspektiv. Om skolledning och pedagoger tolkar begreppet olika kan det vara svårt att skapa ett gemensamt mål där vi uppnår ”en skola för alla”. Det är samhällets osynliga normer och värderingar som styr verksamheten och det är de som är de bakomliggande orsaker till varför visionen ”en skola för alla” är svår att realisera (Persson, 2008:158). Vi upplever att det finns vilja och möjligheter att genomföra ”en skola för alla” men det är samhällssituationen som styr, där pedagogerna bakbinds av skolledningen i brist på resurser som i sin tur styrs av kommunbudget där det förs en åtstramningspolitik i samhället. En pedagog som varit verksam 6-10 år säger att begreppet är; *positivt om resurser finns*.

6.2.2 Får du som pedagog det stöd du behöver för att bedriva "en skola för alla"?

I den här frågan har det funnits möjlighet att ge fler svarsalternativ på frågan och detta gör att procentsatsen kan överstiga 100 %. Där pedagogerna anser sig ha det största stödet är i styrdokumentet samt tillgång till specialpedagog och att det är viktigt med stöd i arbetslaget. Att pedagogerna anser sig ha störst stöd i styrdokumentet är för oss en självklarhet eftersom det är en pedagogs skyldighet att bedriva undervisning efter styrdokumentens mål och riktlinjer. För att kunna genomföra sitt arbete till fullo känner pedagogerna att de behöver stöd och medhåll av sina kollegor i arbetslaget och att det finns tillgång till specialpedagog som ger möjlighet till stöd. Det har framkommit i undersökningen att flera pedagoger tycker det är svårt att kunna individanpassa sin undervisning och tar sig i uttryck där en pedagog skriver; *individpassningen är svår när alla skall rymmas och mycket av tid som man behöver för planering skall tas till den bedrövliga dokumentationen* (Ämneslärare som varit verksam 16 år eller fler) och ytterligare en pedagog säger; *resurs i form av tid till planering ur ett individperspektiv* (Specialpedagog som varit verksam 6-10 år). Detta tolkar vi som att alla arbetsuppgifter och planering av undervisningen kräver mer tid än vad pedagogerna har. Med fler arbetsuppgifter och mindre tid för pedagogen finns det en risk som kan resultera i att den positiva inställningen till arbetet minskar, vilket kan orsaka en negativ inställning i elevernas lärande. Med detta menar vi att om inte pedagogerna har det stöd de behöver kan arbetet kännas övermäktigt vilket kan bidra till att motivationen minskar och i en förlängning drabba eleverna. För att eleverna ska kunna utveckla sitt lärande behöver dem ha positiv stimulans med uppmuntran, vägledning och aktivering (Brodin & Lindstrand, 2010:158).

Pedagogerna anser sig ha störst stöd i styrdokumentet till att bedriva ”en skola för alla” och stöd från specialpedagog i den mån de finns tillgängliga. Matson och Nilholm menar att för att kunna möjliggöra ”en skola för alla” så måste begreppet få samma innebörd och att samtliga som arbetar inom skolan arbetar emot samma mål (2007:2, 2006:13) detta är av vikt i ett sociokulturellt perspektiv som menar att samspel och samverkan är grundläggande i lärandeutveckling. Stöd i från skolledning och i arbetslag är därför viktigt för att genom samarbete nå det gemensamma målet i visionen om ”en skola för alla” (Dysthe, 2003:34). Stödet från rektor och skolledning har stor betydelse för pedagogernas arbete, det är rektorn

som ska bidra till att verksamheten är flexibel och att resurserna fördelas där behovet i verksamheten finns och att pedagogerna känner att de har stöd ifrån rektor i sitt arbete (Meijer, C. J.W, 2003:15). För att vi ska kunna utföra ett bra arbete där man bidrar till elevens kunskapsinhämtning behöver pedagogerna stöd främst ifrån skolledning, arbetslag och specialpedagog. Med det menar vi att man måste få mer tid till planering ur ett individperspektiv och i diskussion med kollegor tillfällen till kunskapsutbyte som Vygotskij menar är av vikt i ett sociokulturellt perspektiv (Ref. Imsen, 2006:320).

6.2.3 Anser pedagogerna att verksamheten möjliggör för "en skola för alla"?

I dagens skoldebatt om likvärdig utbildning och visionen om en skola för alla möts vi av en negativ och kritisk syn på skolans arbete. Kornhall skriver i DN en debattartikel där han ser kritiskt på visionen om "en skola för alla" och i artikeln menar han att vi är på väg tillbaka till en segregerad skola där skolan bara är till för elever med resursstarka föräldrar (DN.se, 2012-03-17). I ett sociokulturellt perspektiv på lärande läggs vikten vid socialt samspel och möten mellan individer i en social process. Om vi segregerar eleverna i skolan genom att särskilja elever med svårigheter så uppnår vi inte socialt samspel, vi minskar genom detta, tillfällen till möten mellan olika individer. Skolan måste ta tillvara på elevers olikheter för att uppnå ett kunskapsutbyte mellan eleverna för att genom samspel utveckla elevernas lärande (Dysthe, 2003:13). I vår enkätundersökning om pedagogernas tolkning av begreppet "en skola för alla" får vi en positivare bild där 18 % av pedagogerna anser att verksamheten möjliggör arbetet för "en skola för alla" och 49 % svarade att verksamheten i viss mån gör det genomförbart. Vi blev positivt överraskade av resultaten i enkäten när vi har läst litteratur under vår utbildning och möts av löpsedlar samt debattartiklar i negativ anda. Det väcker dock kritiska funderingar hos oss, då vår egen erfarenhet är och med medhåll av Nilholm (2006:13) i litteraturen som visar att begreppet är svårdefinierat och att tolkningen av begreppet har olika innebörder för olika människor beroende på vilken människo- och kunskapsyn som råder.

Vår syntes i denna studie är att pedagogerna ute i verksamheterna är engagerade och ambitiösa och vill förverkliga och arbeta utefter begreppet "en skola för alla". Villkoret för en likvärdig utbildning bygger på vad kommun och skolledning har för kunskapsyn och vision av begreppet "en skola för alla" menar Gadler (Lärarnas nyheter, 2011-09-14). Ett viktigt steg att ta för att kunna möjliggöra "en skola för alla" är att vi måste våga lyfta fram elevernas olikheter och bemöta variationen av unika individer som något positivt och betydelsefullt. I enlighet med det Emanuelsson (2003) skriver där han benämner vikten av att kunna ta tillvara på elevers olikheter som är ett centralt budskap i skolan. Vi måste våga och vilja ta till vara på elevers olikheter, olikheterna ska ses som en resurs för skolan. Skolan ska vara en plats där man lyfter fram olikheter samt påvisar olikheter och variation som något kreativt. Det är genom olikheter och variation som vi skapar en flexibel skola där alla elever kan mötas men det krävs att man etablerar ett nytt tankesätt för att ge alla elever möjlighet till lärande, där erfarenheter och olikheter ligger till grund och blir en del av elevernas livslånga lärande (Ref. Brodin & Lindstrand, 2010:103). Vi håller med Emanuelsson, om vikten av att ta till vara på elevers variation, det är genom variationen som elever lär av varandra och på så sätt utvecklar sitt lärande. Enligt ett sociokulturellt perspektiv är synen på lärande en social process som har stor betydelse för elevernas lärande. Vi anser att skolan ska vara en plats där eleverna förbereds inför ett aktivt deltagande i samhället, där eleverna dra nytta av de färdigheter och de kunskaper som har inhämtats genom att vara en del av det sociala samspelet i skolan. *En skola där alla känner att de hör hemma på sina villkor. Att man finns med i ett meningsfullt och självklart sammanhang* (Specialpedagog som varit verksam 16 år eller fler). Där eleverna utbyter erfarenheter och kunskaper som är ligger till grund för deras fortsatta lärande. Det är genom kommunikation, språk och samspel som eleverna ingår i en lärande process som ses

som en förberedelse inför ett livslångt lärande (Dysthe, 2003:31). För att kunna upprätthålla det kollektiva lärandet måste vi motverka att dagens skola faller tillbaka i samma spår som förr där skolan var segregerad genom hjälpklasser och s.k. minimikurser (Egelund, m.fl 2006:14) där särskiljandet av elever gjordes utefter elevers förutsättningar och olikheter. Dagens skola bör därför arbeta med att lyfta fram elevers olikheter för skapandet av ett kollektivt lärande. *En skola som kan erbjuda alla elever utifrån dess behov en tillvaro som är trygg, stimulerande och lärorik* (Klasslärare som varit verksam 11-15 år). Genom att tillåta variationer och acceptera olikheter i samhället blir det ett naturligt inslag i skolan, där olikheterna välkomnas istället för att särskiljas. Vi anser att ett mer tillåtande synsätt på olikheter vidgar och möjliggör för en bredare kunskapsutveckling hos eleverna. Ingen kan allt men tillsammans kan vi mycket, det är ett synsätt som vi anser att alla pedagoger bör bära med sig in i klassrummet för att skapa ett kollektivt lärande. Vi anser att det är skolan och vår skolkultur som måste skapa en miljö där eleverna känner trygghet och tillit till att våga vara olika.

6.2.4 Får du som pedagog tillräckligt med resurser för att undervisa i enlighet med "en skola för alla"? Vilka resurser anser du som pedagog att det behövs i "en skola för alla"?

I frågan om pedagogerna har tillräckligt med resurser så svarar pedagogerna övervägande nej, de anser att elevgrupperna är för stora för att de ska kunna tillgodose alla elever utifrån ett individperspektiv. Detta är ett återkommande problem som skolan ständigt ställs inför. Vi tolkar att det kan bero på att i dagens samhälle förs en åtstramningspolitik, det innebär att det görs stora neddragningar som framförallt drabbar skola och barnomsorg. Nedskärningarna drabbar då eleverna och inte minst de elever som är i behov av särskilt stöd (Brodin & Lindstrand, Socialmedicinsk tidskrift Vol 84 nr 3, 2007:11). Pedagogerna blir färre, vilket bidrar till att klasstorlekarna ökar och gör att klasserna blir alltmer segregerade, detta kan vara en följd av att pedagogerna inte hinner med att se alla elevers behov och det medför att man får svårt att individualisera undervisningen. Här menar Brodin & Lindstrand att det är viktigt att se till de bakomliggande faktorerna (2010:59). Våra erfarenheter utifrån vfu:n är att de verksamma pedagogerna inte får tillräckligt med tid till planering av sin undervisning och vi anser att detta är en bidragande faktor till att pedagogerna inte hinner individualisera undervisningen i enlighet med begreppet "en skola för alla". Assarson har kommit till en liknande slutsats där hon skriver att tidsaspekten spelar en stor roll i visionen om "en skola för alla" (2007:186).

Vi anser att pedagogerna måste få mer tid till planering och diskussion i arbetslagen eftersom elevgrupperna ökar behöver pedagogerna ett större stöd från arbetslagen och skolledningen. Ur ett sociokulturellt perspektiv läggs stor vikt vid att allt lärande sker genom samspel och kommunikation. För att pedagogerna ska kunna stödja eleverna i deras lärande krävs det att pedagogerna får tid sinsemellan till diskussioner i arbetslagen, där de får utbyta erfarenheter och metodkunskaper. Detta främjar pedagogerna till att kunna bemöta eleverna i deras lärande och öppnar upp till nya tillvägagångssätt att anpassa i sin undervisning (Imsen, 2006:320). Tillgång till specialpedagog är viktig, där resursen används på ett konstruktivt sätt i stödjande för både pedagogens- och elevens utveckling, med det här menar vi att det är viktigt att komma bort från särskiljandet, istället ska stödet plockas in i klassrummet och elevgruppen. Med mindre elevgrupper möjliggörs för en individualisering där pedagogen blir tillräcklig i klassrummet och där specialpedagogens uppdrag utnyttjas på rätt sätt (Brolin & Lindstrand 2010:133,135). Vilket även har framkommit i studien, där möjligheten till extra resurser har minskat vilket en verksam pedagog skriver; *En skola där alla skall få sådan skolgång där de känner sig duktiga, lyckade och att deras självkänsla stärks. Deras kunskapsutveckling skall också utvecklas på för dem mest optimala sätt* (Klasslärare som varit

verksam 11- 15 år). Pedagogerna har svarat att de vill ha tillgång till ett mer varierat arbetsmaterial och läromedel. Vi tolkar detta som något som pedagogerna behöver för att kunna möta varje elev och dess olikheter. Vi tycker det är viktigt med ett varierat läromedel då alla elever lär och erfar på olika sätt. För att kunna tillmötesgå begreppet ”en skola för alla” måste vi kunna erbjuda alla elever möjligheten till att lära på olika sätt. Vygotskij menar att undervisningen måste utmana eleverna i deras lärande för att utveckling ska kunna ske (Imsen, 2006:320). I enlighet med Vygotskij behöver då pedagogerna ha tillgång till ett varierat läromedel, detta kan styrkas ytterligare i ett sociokulturellt perspektiv som menar att allt lärande som sker är situerat (Dysthe, 2003:34).

Eleverna är utgångspunkten och det är skolan och dess miljö som ska anpassas efter eleven och inte eleven efter skolan, därför behöver pedagogerna vara flexibla samt anpassningsbara och för att kunna vara det behövs ett varierat material (Brodin & Lindstrand, 2007:11). En pedagog som har deltagit i studien säger; *Vi ska ha resurser och möjligheter att välkomna alla barn till skolan, oavsett vad eleven behöver för att klara sin skolgång*” (Klasslärare som varit verksam 6 -10 år). Alla pedagoger ska ha kompetens för att kunna uppfylla elevernas behov, genom att anpassa sin undervisning och utveckla ett arbete som kan ta tillvara på alla elevers förutsättningar trots eventuella svårigheter i elevens kunskapsutveckling (Persson, 2007:106). Vi anser att om pedagogerna ska kunna ha den kompetens till att tillmötesgå elevernas behov, så krävs det att skolan satsar på att ge pedagogerna fortbildning parallellt med sitt arbete. För som pedagog måste man hålla sig uppdaterad och vidareutbilda sig för att kunna tillgodose eleverna de möter. Vi får medhåll i studien där en verksam pedagog säger;

Eleverna skall ha rätt att få den undervisning och de hjälpmedel de behöver för att utvecklas på ett sätt där deras självförtroende och individuella kunskapsutveckling är utgångspunkten. För att möjliggöra det krävs tid för reflektion och ständig fortbildning av pedagogerna (Klasslärare som varit verksam 16 år eller fler).

Pedagogerna anser att det är nödvändigt med fler resurser för att de ska kunna möjliggöra ”en skola för alla”. Utan resurserna kan de inte anpassa sin undervisning och bemöta att alla elevers olikheter. I studien har det framkommit att de resurser som de anses sig mest i behov av är mer tid till planering och diskussion i arbetslagen samt mindre elevgrupper.

6.3 Fortsatt forskning

Vi tycker att det har varit intressant att undersöka pedagogernas uppfattning av begreppet ”en skola för alla” och möjligheten till att bedriva undervisning i enlighet med begreppet. Vår studie ligger i tiden då det är ett av flera begrepp som diskuteras flitigt i dagens skoldebatt. Vårt ämnesval till vår genomförda studie är något vi tycker är viktigt i vårt kommande yrke och debatten som pågår gjorde att vi ville undersöka hur pedagogerna uppfattar och hur de upplever att verksamheten bedrivs i enlighet med begreppet ”en skola för alla”.

Vi skulle vilja fortsätta att utveckla vår undersökning med att se begreppet ur ett rektorsperspektiv och jämföra hur begreppet uppfattas på en organisatorisk nivå. Genom att göra en jämförelse ges en inblick i vad som styr verksamheten och dess utgångspunkter till att bemöta och bedriva ”en skola för alla”. Stämmer rektorernas och skolledningens uppfattning överrens med pedagogernas uppfattning om bristande resurser i möjligheten till ”en skola för alla”.

7. Referenser

- Assarson, Inger (2007). *Talet om en skola för alla*. Malmö: Holmbergs.
- Brodin, J & Lindstrand, P (2010). *Perspektiv på en skola för alla*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Brodin, J & Lindstrand, P (2007). *En skola för alla! Om barns och ungdomars rätt till delaktighet*. Artikel i Socialmedicinska tidskrift från, <http://socialmedicinsktidskrift.se/index.php/smt/article/view/634/454> (Hämtad: 2012-04-18).
- Claesson, Silwa (2007). Andra upplagan. *Spår av teorier i praktiken – några skolexempel*. Denmark, Narayana Press: Studentlitteratur AB
- Dysthe, O. (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Egelund, N, Haug, P, Persson, B (2006). *Inkluderande pedagogik i skandinaviskt perspektiv*. Stockholm: Liber AB
- Eklöf, Sven (2011). Kanslichef, Dyslexiförbundet FMLS. *En skola för alla – örongodis utan innehåll*. Nätbaserad debattartikel från, <http://www.newsmill.se/artikel/2011/11/08/en-skola-for-alla-rongodis-utan-inneh-ll> (Hämtad: 2012-04-18)
- Emanuelsson, Ingmar (2003). *Kobran, nallen och majjen. Tradition och förnyelse i svensk skola och skolforskning*. <http://www.did.uu.se/carolineliberg/documents/Kobrannallenomajjen03.pdf> (Hämtad 2012-04-18).
- Esaiasson, P, Gilljam, M, Oscarsson, H & Wängnerud, L (2010). 3:e upplagan. *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Vällingby: Elanders Sverige AB.
- Gadler, Ulla (2011). Universitetsadjunkt, Linnéuniversitetet. *En skola för nästan alla*. I en intervju från, <http://www.lararnasnyheter.se/specialpedagogik/2011/09/14/skola-nastan-alla> (Hämtad 2012-04-18).
- Imsen, Gunn (2006). *Elevens värld*. 4:e upplagan Lund: Studentlitteratur AB
- Kornhall, Per (2012). Undervisningsråd, Skolverket. ”Principen om en bra skola för alla gäller inte längre”. En debattartikel i DN från, <http://www.dn.se/debatt/principen-om-en-bra-skola-for-alla-galler-inte-langre> (Hämtad: 2012-04-18).
- Lgr 11 (2010). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. www.skolverket.se (Hämtad: 2012-01-21)
- Ljunghill, Fejan, Lena (1995). *En skola för alla – vad blev det av visionerna?* Norge: Norbok A/S.
- Läraryrket (2011). *Lärarens handbok – skollag, läroplaner, yrkesetiska principer*. Lund: Studentlitteratur AB

Matson, Inga-Lill (2007). *En skola för eller med alla*. Stockholm: Institutionen för individ, omvärld och lärande, lärarhögskolan.

Meijer, C. J.W (2003). *Inkluderande undervisning och goda exempel*. European Agency for Development in Special Needs Education.

Nilholm, Claes (2006). *Inkludering av elever ”i behov av särskilt stöd” - Vad betyder det och vad vet vi?*

http://sp.lhs.se/kurs_hemsidesdokument/6619720111/dokument/nilholm%20skolverket%20inkludering%20pdf1824%5B1%5D.pdf (Hämtad: 2012-05-11).

Persson, Bengt (2007). *Elevers olikheter och specialpedagogisk kunskap*. Stockholm: Liber AB.

Richardsson, Gunnar (red) (1988). *Utbildningshistoria*. Skara: Västergötlands Tryckeri AB.

Stukát, Staffan (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB.

Svenska Uneskorådet (2/2006). *Salamanca deklARATIONEN och Salamanca +10*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Trost, Jan (2007). *Enkätboken*. Poland: Pozkal studentlitteratur

Vetenskapsrådet, (1990). *Forskningsetiska principer* (Hämtat 2012-04-18).

<http://www.codex.uu.se/texts/HSFR.pdf>

8. Bilaga

En enkätundersökning om begreppet "en skola för alla" i grundskolans tidigare år

Vi är två lärarstudenter som läser sista terminen vid Göteborgs Universitet. Vi skriver vårt examensarbete om begreppet "en skola för alla". Det vi vill undersöka är hur ni pedagoger ser och tolkar begreppet "en skola för alla" och hur det ser ut i den pedagogiska verksamheten.

Vi hoppas att ni vill medverka och hjälpa oss i vår undersökning genom att besvara denna enkät. Medverkan i enkäten är frivillig och vi hoppas att ni vill ta er tid och hjälpa oss att nå ett resultat. Vi är tacksamma för ett stort antal besvarade enkäter då det ger oss en tydligare bild av vår undersökning. Enkäten skickas ut till alla pedagoger verksamma i årskurs 1-6 i alla stadsdelar och till utvalda skolor. Underlaget kommer enbart användas i detta forsknings syfte.

Vi vill be er att svara på enkäten snarast, den tar endast 2 minuter att fylla i och vi är glada och tacksamma om ni kan ta er den tiden. För att kunna sammanställa och använda era svar behöver vi ha era svar senast fredag den 20:e april.

Vad har du för yrke?

- Förskolelärare
 Klasslärare
 Ämneslärare
 Specialpedagog
 Övrigt:

Hur många år har du arbetat i den pedagogiska verksamheten?

- 0-5 år
 6-10 år
 11-15 år
 16 år eller fler

Hur stora elevgrupper möter du i den pedagogiska verksamheten?

- 5-10 elever
 10-15 elever
 15-20 elever
 20-25 elever
 25-30 elever
 30 eller fler elever
 Övrigt:

Hur upplever du begreppet "en skola för alla"?

fler svarsalternativ möjliga

- Positivt
 Lättolkat
 Negativt
 Svårdefinierat
 Vet ej
 Övrigt:

Anser du att verksamheten där du arbetar möjliggör för "en skola för alla" ?

- Ja
 Ja, i viss mån
 Nej
 Nej, men möjligheten finns
 Vet ej
 Övrigt:

Anser du att du som pedagog har tillräckligt med resurser för att undervisa i enlighet med "en skola för alla"?

- Ja
 Ja, till viss del
 Nej
 Nej, inte tillräckligt
 Vet ej
 Övrigt:

Vad anser du som pedagog att det behövs för resurser i "en skola för alla"?

fler svarsalternativ möjliga

- Mindre elevgrupper
 Mer tid till planering
 Varierat läromedel och material
 Mer tid till diskussioner i arbetslagen
 Jag tycker det finns tillräckligt
 Övrigt:

Tycker du som pedagog att individperspektivet och begreppet "en skola för alla" överens stämmer?

- Stämmer helt och hållet
 Stämmer ganska bra
 Stämmer inte alls
 Stämmer ganska dåligt
 Övrigt:

Tycker du som pedagog att skollag, styrdokument och läroplaner stämmer överens med verkligheten i den pedagogiska verksamheten?

- Stämmer helt och hållet
 Stämmer ganska bra
 Stämmer inte alls
 Stämmer ganska dåligt
 Övrigt:

Tycker du som pedagog att du har tillräckliga kunskaper för att möta varje enskild elev?

- Ja
 Nej
 Delvis
 Övrigt:

Får du som pedagog stöd att undervisa inkluderande?

- Ja
 Nej
 Delvis
 Övrigt:

Finns det möjlighet att undervisa ur ett individperspektiv?

- Ja
 Nej
 Delvis
 Övrigt:

Hur tolkar du som pedagog begreppet "en skola för alla"?

Skriv kortfattat

Tack för din medverkan!

Malin Gustavsson. Mail: malin.gustavsson76@hotmail.com Tel: 0708-252174
Åsa Molin. Mail: gusmolias@student.gu.se Tel: 0735-378521
Lärarstudenter vid Göteborgs Universitet

Glöm inte att klicka på skicka och svara senast den 20 april.

Från [Google Dokument](#)

[Anmäl oönskt användning](#) - [Användarvillkor](#) - [Ytterligare villkor](#)